

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

**Besluit van ...
houdende wijziging van diverse uitvoeringsbesluiten van in hoofdzaak het
voortgezet onderwijs in verband met onder meer deeleindexamens vmbo**

CONCEPT

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van xxx, nr. WJZ/ (7625), directie Wetgeving en Juridische Zaken, gedaan in overeenstemming met de Staatssecretaris van Economische Zaken;

Gelet op de artikelen 15, 29, tweede, vierde en vijfde lid, 30, tweede lid, en 60, vijfde en zesde lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs, de artikelen 41, 72, tweede, vierde en vijfde lid, 74, tweede lid, en 116, vijfde en zesde lid, van de Wet voortgezet onderwijs BES, artikel 7.4.11, derde lid, van de Wet educatie en beroepsonderwijs en artikel 7.4.13, derde lid, van de Wet educatie en beroepsonderwijs BES;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xxx, nr. (7625) xxx);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xxx, nr. WJZ/ (7625), directie Wetgeving en Juridische Zaken, uitgebracht in overeenstemming met de Staatssecretaris van Economische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I. WIJZIGING INRICHTINGSBESLUIT WVO

Het Inrichtingsbesluit WVO wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 26b wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vijfde lid, onder d. 1°, wordt "management en organisatie" vervangen door: bedrijfseconomie.
2. Toegevoegd wordt een lid, luidende:
8. Het zevende lid, aanhef en onder a.1°, vindt toepassing onverminderd de mogelijkheid voor de leerling om een in dat onderdeel bedoeld wiskundevak dat het bevoegd gezag aanbiedt, te kiezen als extra vak, met dien verstande dat alleen zijn toegestaan de combinatie van wiskunde A en wiskunde B, en de combinatie van wiskunde B en wiskunde C.

B

Artikel 26c wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vierde lid, onder d.1°, wordt "management en organisatie" vervangen door: bedrijfseconomie.
2. Toegevoegd wordt een lid, luidende:
7. Het zesde lid, aanhef en onder a.1°, vindt toepassing onverminderd de mogelijkheid voor de leerling om een in dat onderdeel bedoeld wiskundevak dat het bevoegd gezag aanbiedt, te kiezen als extra vak, met dien verstande dat alleen is toegestaan de combinatie van wiskunde A en wiskunde B.

C

Artikel 26n, vijfde tot en met zevende lid, wordt vervangen door:

5. De leerling van een school voor vmbo, voor zover het betreft de kaderberoepsgerichte leerweg, die in het bezit is van een diploma vmbo in de basisberoepsgerichte leerweg en die in plaats van de vakken, bedoeld in artikel 10b van de wet, of als extra vak, voor zover het betreft de basisberoepsgerichte leerweg, of als extra algemeen vak, examen heeft afgelegd in één of meer vakken van artikel 10b van de wet, voor zover het betreft de kaderberoepsgerichte leerweg, of in een algemeen vak als bedoeld in de artikelen 10 en 10d van de wet of de artikelen 26b en 26c van dit besluit, is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in dit vak onderscheidenlijk deze vakken.
6. De leerling van een school voor vmbo, voor zover het betreft de gemengde leerweg, die in het bezit is van een diploma vmbo in de basisberoepsgerichte of kaderberoepsgerichte leerweg en die in plaats van de vakken, bedoeld in artikel 10b van de wet, of als extra vak, examen heeft afgelegd in één of meer vakken van artikel 10d van de wet of de artikelen 26b en 26c van dit besluit, is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in dit vak onderscheidenlijk deze vakken.

ARTIKEL II. WIJZIGING INRICHTINGSBESLUIT WVO BES

Het Inrichtingsbesluit WVO BES wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 20 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vijfde lid, onder d.1°, wordt "management en organisatie" vervangen door: bedrijfseconomie.
2. Toegevoegd wordt een lid, luidende:
8. Het zevende lid, aanhef en onder a.1°, vindt toepassing onverminderd de mogelijkheid voor de leerling om een in dat onderdeel bedoeld wiskundevak dat het bevoegd gezag aanbiedt, te kiezen als extra vak, met dien verstande dat alleen zijn toegestaan de combinatie van wiskunde A en wiskunde B, en de combinatie van wiskunde B en wiskunde C.

B

Artikel 21 wordt als volgt gewijzigd:

1. In artikel 21, vierde lid, onder d.1°, wordt "management en organisatie" vervangen door: bedrijfseconomie.
2. Toegevoegd wordt een lid, luidende:
7. Het zesde lid, aanhef en onder a.1°, vindt toepassing onverminderd de mogelijkheid voor de leerling om een in dat onderdeel bedoeld wiskundevak dat het bevoegd gezag aanbiedt, te kiezen als extra vak, met dien verstande dat alleen is toegestaan de combinatie van wiskunde A en wiskunde B.

C

Artikel 29, vijfde tot en met zevende lid, wordt vervangen door:

5. De leerling van een school voor vmbo, voor zover het betreft de kaderberoepsgerichte leerweg, die in het bezit is van een diploma vmbo in de basisberoepsgerichte leerweg en

die in plaats van de vakken, bedoeld in artikel 18 van de wet, of als extra vak, voor zover het betreft de basisberoepsgerichte leerweg, of als extra algemeen vak, examen heeft afgelegd in één of meer vakken van artikel 18 van de wet, voor zover het betreft de kaderberoepsgerichte leerweg, of in een algemeen vak als bedoeld in de artikelen 16 en 29 van de wet of de artikelen 20 en 21 van dit besluit, is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in dit vak onderscheidenlijk deze vakken.

6. De leerling van een school voor vmbo, voor zover het betreft de gemengde leerweg, die in het bezit is van een diploma vmbo in de basisberoepsgerichte of kaderberoepsgerichte leerweg en die in plaats van de vakken, bedoeld in artikel 18 van de wet, of als extra vak, examen heeft afgelegd in één of meer vakken van artikel 18 van de wet of de artikelen 20 en 21 van dit besluit, is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in dit vak onderscheidenlijk deze vakken.

ARTIKEL III. WIJZIGING EINDEXAMENBESLUIT VO

Het Eindexamenbesluit VO wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de begripsbepaling van "deeleindexamen" wordt voor de puntkomma aan het slot ingevoegd: een examen in één of meer profielvakken of beroepsgerichte keuzevakken, voor zover het betreft een kandidaat als bedoeld in artikel 2, vierde lid, tweede volzin, die het eindexamen vmbo in de basisberoepsgerichte leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg of de gemengde leerweg aflegt, of een examen in één of meer vakken indien het betreft een kandidaat die is ingeschreven bij een school en op grond van artikel 2 van het Besluit samenwerking VO-BVE een deel van het onderwijs aan een andere school ontvangt.

2. Na de begripsbepaling van "deeleindexamen" wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende: *digitale examinering*: het voorbereiden, afnemen en afwikkelen van het centraal examen in één of meer vakken of de rekentoets met gebruikmaking van de daartoe door het College voor toetsen en examens beschikbaar gestelde programmatuur;

3. In de begripsbepaling van "eindexamen" wordt voor de puntkomma ingevoegd:, alsmede de rekentoets.

4. In de begripsbepaling van "examinator" wordt voor de puntkomma ingevoegd: of de rekentoets.

5. Na de begripsbepaling van "examinator" wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende: "extra vak": een vak in aanvulling op de vakken die voor een bepaalde kandidaat ten minste samen een eindexamen vormen, welk vak wordt afgesloten met een examen;

6. In de begripsbepaling van "herkansing" wordt na "het schoolexamen" ingevoegd: , daaronder niet begrepen de gelegenheid om de rekentoets opnieuw af te leggen.

7. De begripsomschrijving van "rekentoets ER" wordt vervangen door: "ER": ernstige rekenproblemen als bedoeld in artikel 46a, eerste lid;

8. In de begripsbepaling van "toets" wordt voor de puntkomma ingevoegd: , met uitzondering van de rekentoets.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vierde lid wordt "desbetreffende school" vervangen door: deze instelling.

2. Aan het vierde lid wordt een volzin toegevoegd, luidende:

Het bevoegd gezag van een school voor vmbo kan een kandidaat als bedoeld in het derde lid eveneens in de gelegenheid stellen deeleindexamen af te leggen in een of meer profielvakken of beroepsgerichte keuzevakken van de basisberoepsgerichte leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg of de gemengde leerweg die de school verzorgt, indien de kandidaat voor een van deze leerwegen is ingeschreven aan een school voor voortgezet

speciaal onderwijs of een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de expertisecentra.

3. Het vijfde lid wordt vervangen door:

5. Voor toelating tot het afleggen van het eindexamen door kandidaten die niet als leerling van de school zijn ingeschreven, is een bij ministeriële regeling vast te stellen bedrag verschuldigd. Het bedrag wordt gewijzigd voor zover de consumentenprijsindex daartoe aanleiding geeft.

4. In het zesde lid vervallen de woorden "het bepaalde in".

5. Het zevende lid vervalt.

C

Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het opschrift wordt toegevoegd: of deeleindexamen.

2. In het eerste lid wordt na "eindexamen" ingevoegd: of deeleindexamen.

3. Aan het tweede lid wordt toegevoegd: De secretaris van het eindexamen is tevens secretaris van de deeleindexamens.

D

In artikel 4, eerste lid, wordt na "eindexamen" ingevoegd: of deeleindexamen.

E

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na "eindexamen" ingevoegd: of deeleindexamen.

2. In het vijfde lid, derde volzin, wordt na "eindexamen" ingevoegd: of deeleindexamen.

F

In artikel 7, eerste lid, aanhef, wordt "onderwijssoorten" vervangen door: schoolsoorten en leerwegen.

G

Artikel 8 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt "in meer vakken examen afleggen dan in de vakken die ten minste tezamen een eindexamen vormen" vervangen door: in extra vakken examen afleggen.

2. In het derde lid wordt na "deeleindexamen" ingevoegd: aan een instelling voor educatie en beroepsonderwijs.

H

In artikel 8a wordt in het opschrift en in de inhoud na "schoolsoort" telkens ingevoegd: of leerweg.

I

Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel a, wordt "gemengde leerweg" vervangen door: theoretische leerweg of gemengde leerweg.

2. In het derde lid, onderdeel a, wordt "zoals deze" vervangen door: dat

3. In het derde lid, onderdeel c, wordt "studiejaar" vervangen door: schooljaar.

J

In de artikelen 11, eerste lid, 12, eerste lid, en 13, eerste lid, wordt in de aanhef na "omvat" telkens ingevoegd: in elk geval.

K

In artikel 11, tweede lid, wordt "artikel 26e, eerste tot en met zesde lid" vervangen door: artikel 26e, eerste, tweede of derde lid.

L

In artikel 12, tweede lid, wordt "artikel 26e, eerste tot en met derde lid" vervangen door: artikel 26e, eerste onderscheidenlijk tweede lid

M

In artikel 13, derde lid, wordt "artikel 26e, eerste lid, respectievelijk zesde of zevende lid" vervangen door: artikel 26e, eerste lid.

N

Na artikel 13 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 14. Vrijstelling vwo of havo wegens vervangend of extra vak

In afwijking van artikel 11, eerste lid, 12, eerste lid, of 13, eerste lid, is de kandidaat die op grond van artikel 26e, derde of zesde lid, van het Inrichtingsbesluit WVO voor een vak als daar bedoeld is vrijgesteld van het volgen van onderwijs, bij het eindexamen eveneens vrijgesteld van dat vak.

O

In artikel 22, negende lid, wordt het gedeelte na "bij het eindexamen" vervangen door: vrijgesteld van het vak lichamelijke oefening waarvoor vrijstelling is verleend op grond van artikel 26n, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO.

P

In artikel 23, zevende lid, wordt het gedeelte na "bij het eindexamen" vervangen door: vrijgesteld van het vak lichamelijke oefening waarvoor vrijstelling is verleend op grond van artikel 26n, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO.

Q

In artikel 24, zevende lid, wordt het gedeelte na "bij het eindexamen" vervangen door: vrijgesteld van het vak lichamelijke oefening waarvoor vrijstelling is verleend op grond van artikel 26n, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO.

R

In artikel 25, zevende lid, wordt het gedeelte na "bij het eindexamen" vervangen door: vrijgesteld van het vak lichamelijke oefening waarvoor vrijstelling is verleend op grond van artikel 26n, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO.

S

Na artikel 25 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 26. Vrijstelling vmbo wegens vervangend of extra vak

In afwijking van artikel 22, eerste lid, 23, eerste lid, 24, eerste lid, of 25, eerste lid, is de kandidaat die op grond van artikel 26n, vierde, vijfde of zesde lid, van het Inrichtingsbesluit WVO voor een vak als daar bedoeld is vrijgesteld van het volgen van onderwijs, eveneens vrijgesteld van het afleggen van eindexamen in dat vak.

T

Aan artikel 31 wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing op deeleindexamens.

U

Aan artikel 32, tweede lid, wordt een volzin toegevoegd, luidende:

Bij toepassing van artikel 37, zevende lid, wordt het schoolexamen in het vak van de toets afgesloten tien werkdagen voor de afname van de toets.

V

In artikel 35, derde lid, wordt "worden het vak culturele en kunstzinnige vorming, de kunstvakken en het vak lichamelijke opvoeding" vervangen door: worden de kunstvakken en het vak lichamelijke opvoeding.

W

Aan artikel 37 worden twee leden toegevoegd, luidende:

7. Het College voor toetsen en examens kan voor een toets een afnameperiode instellen waarbinnen het bevoegd gezag zelf de afnametijdstippen bepaalt. Deze afnameperiode vangt op zijn vroegst aan op 1 april van het desbetreffende examenjaar en omvat het eerste en tweede tijdvak van dat examenjaar.
8. Het College voor toetsen en examens kan regels stellen voor de uitvoering van een toets van het centraal examen.

X

Artikel 37a wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid komt te luiden:
2. Bij toepassing van het eerste lid wordt het schoolexamen in dat vak of die vakken afgesloten voordat het centraal examen van dat leerjaar aanvangt.
2. Het vijfde lid vervalt.

Y

Artikel 38 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid, eerste volzin, wordt de zinsnede "De directeur zendt jaarlijks ten minste drie dagen voor de aanvang" vervangen door: De directeur zendt jaarlijks ten minste tien werkdagen voor de aanvang.
2. In het tweede lid worden na de eerste volzin twee volzinnen ingevoegd, luidende: De directeur kan indien noodzakelijk tot uiterlijk drie werkdagen voordat het centraal examen aanvangt, wijzigingen aanbrengen in de gegevens, bedoeld in de eerste volzin. In geval van bijzondere omstandigheden kunnen met goedkeuring van de inspectie ook nog op een later tijdstip wijzigingen worden aangebracht.
3. Toegevoegd wordt een lid, luidende:
4. In geval van een toets als bedoeld in artikel 37, zesde of zevende lid, zendt de directeur in afwijking van het tweede lid, voor iedere kandidaat en voor elk vak het cijfer voor het schoolexamen aan Onze Minister, uiterlijk tien werkdagen voordat het centraal examen aanvangt. Indien de kandidaat deze toets herkanst, meldt de directeur uiterlijk drie werkdagen voor de afname van de herkansing aan Onze Minister het eerder behaalde cijfer voor de toets.

Z

Artikel 41 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt "Deze stelt het ter hand" vervangen door: De directeur stelt deze documenten ter hand.
2. Het derde lid, tweede volzin, wordt vervangen door: De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk de verklaring betreffende de verrichtte correctie, bedoeld in artikel 36, vierde lid. Deze verklaring is mede ondertekend door het bevoegd gezag van de school waarbij de gecommiteerde werkzaam is.
3. Toegevoegd wordt een lid, luidende:
5. Bij digitale examinering worden de handelingen, bedoeld in het eerste en tweede lid, digitaal verricht, uitgezonderd de handelingen met betrekking tot het proces-verbaal en de verklaring betreffende de verrichtte correctie.

AA

Aan artikel 45 wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Indien artikel 37, zevende lid, van toepassing is, kan de directeur binnen de afnameperiode die het College voor toetsen en examens heeft ingesteld, een kandidaat de gelegenheid geven alsnog de toetsen te voltooien waarvoor hij eerder was verhinderd.

BB

Aan artikel 46, zevende lid, wordt een volzin lid toegevoegd, luidende: In afwijking van de eerste volzin kan de leerling die na het voorlaatste leerjaar van een leerweg in het

vmbo deelneemt aan het laatste leerjaar van een andere leerweg in het vmbo, het in de eerstbedoelde leerweg behaalde cijfer voor de rekentoets behouden.

CC

Artikel 48, vierde lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt "of artikel 52c" vervangen door: artikel 52c of artikel 59, vierde lid.
2. In onderdeel b wordt "artikel 7.4.6, tweede lid" vervangen door: artikel 7.4.6, derde lid.

DD

Artikel 50 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onder e, wordt "de vakken culturele en kunstzinnige en" vervangen door: het vak.
2. In het tweede lid, aanhef, wordt na "maatschappijleer" ingevoegd: , culturele en kunstzinnige vorming.

EE

Artikel 51, eerste lid, wordt vervangen door:

1. De kandidaat heeft voor één vak van het eindexamen waarin hij reeds centraal examen heeft afgelegd, nadat ingevolge artikel 49, zevende lid, of artikel 50, vijfde lid, de eindcijfers zijn bekendgemaakt, recht op herkansing:
 - a. in het tweede tijdvak,
 - b. indien artikel 37, zevende lid van toepassing is, in de afnameperiode die het College voor toetsen en examens heeft ingesteld, of
 - c. indien artikel 45, eerste of tweede lid, van toepassing is, in het tweede onderscheidenlijk derde tijdvak, met dien verstande dat indien het betreft het eindexamen van de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg in het vmbo, het recht op herkansing eveneens bestaat voor het cspe, af te nemen door het bevoegd gezag aansluitend aan het eerste of in het tweede tijdvak. De herkansing van het cspe bestaat uit het opnieuw afleggen van deze toets of van één of meer onderdelen daarvan.

EE1

Aan artikel 51a wordt een lid toegevoegd, luidend:

6. Na afloop van een rekentoets wordt het cijfer van de toets schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt, in voorkomend geval onder vermelding van het aantal nog resterende gelegenheden om de toets af te leggen.

FF

Na artikel 51 wordt onder vernummering van artikel 51a tot artikel 51a1 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 51a. Afleggen examen vak op oorspronkelijk niveau na examen zelfde vak op hoger niveau

Indien een kandidaat gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot het afleggen van examens in een vervangend of extra vak op hoger niveau dan het niveau van de schoolsoort of leerweg van inschrijving, stelt de directeur de kandidaat in de gelegenheid in dat vak alsnog het examen af te leggen van die schoolsoort of leerweg.

GG

Artikel 52 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel d, wordt "de beoordeling van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding" vervangen door: de beoordeling van het vak lichamelijke opvoeding.
2. In het vijfde lid, onderdeel a.2°, wordt "en maatschappijleer" vervangen door: , maatschappijleer en culturele en kunstzinnige vorming.

HH

Artikel 52c wordt als volgt gewijzigd:

1. Het opschrift wordt vervangen door:

Artikel 52c. Cijferlijst voor kandidaat met gespreid examen of zonder voltooid eindexamen

2. Het eerste lid wordt vervangen door:

1. Indien de kandidaat aan een school voor voortgezet onderwijs in meer dan één leerjaar eindcijfers heeft behaald voor het eindexamen, verstrekt de directeur hem daarvan voor elk van die leerjaren een cijferlijst, onverminderd artikel 52.

3. Het derde lid vervalt, onder vernumming van het vierde lid tot derde lid.

4. In het derde lid (nieuw) vervalt "voorlopige".

II

Na artikel 53, derde lid, wordt lid een lid ingevoegd, luidende:

3a. De directeur reikt aan de kandidaat, bedoeld in artikel 2, vierde lid, tweede volzin, die deeleindexamen vmbo aan een school voor voortgezet onderwijs heeft afgelegd, een cijferlijst uit waarop zijn vermeld, voor zover van toepassing:

a. de leerweg,

b. de cijfers voor het schoolexamen en het centraal examen,

c. het thema en de beoordeling van het profielwerkstuk, en

d. de eindcijfers voor de examenvakken, met inbegrip van het cijfer dat is bepaald op grond van artikel 49, derde of vierde lid.

JJ

In artikel 54, derde lid, wordt na "Burgerlijk Wetboek" ingevoegd: of ten gevolge van het verkrijgen van het Nederlanderschap op grond van artikel 7, eerste lid, van de Rijkswet op het Nederlanderschap,.

KK

In artikel 55, tweede lid, onder a, wordt "ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog" vervangen door: ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater.

LL

Aan artikel 59, vierde lid, wordt toegevoegd: Deze eindcijfers worden vermeld op een cijferlijst.

MM

In artikel 64 wordt "artikel 52a, tweede en derde lid" vervangen door: artikel 52a, tweede tot en met vijfde lid.

NN

De artikelen 65 en 65a vervallen.

ARTIKEL IV. WIJZIGING EINDEXAMENBESLUIT VO BES

Het Eindexamenbesluit VO BES wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de begripsbepaling van "deeleindexamen" wordt voor de puntkomma toegevoegd: of een examen in één of meer vakken indien het betreft een kandidaat die is ingeschreven bij een school en op grond van het bepaalde bij en krachtens artikel 25a van de wet een deel van het onderwijs aan een andere school ontvangt.

2. Na de begripsbepaling van "deeleindexamen" wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende: *digitale examinering*: het voorbereiden, afnemen en afwikkelen van het

centraal examen in één of meer vakken met gebruikmaking van de daartoe door het College voor toetsen en examens beschikbaar gestelde programmatuur;.

3. Na de begripsbepaling van "examinator" wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende: "extra vak": een vak in aanvulling op de vakken die voor een bepaalde kandidaat ten minste samen een eindexamen vormen, welk vak wordt afgesloten met een examen;.

B

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vierde lid wordt "desbetreffende school" vervangen door: deze instelling.
2. Het vijfde lid wordt vervangen door:
5. Voor toelating tot het afleggen van het eindexamen door kandidaten die niet als leerling van de school zijn ingeschreven, is een bij ministeriële regeling vast te stellen bedrag verschuldigd. Het bedrag wordt gewijzigd voor zover de consumentenprijsindex daartoe aanleiding geeft.
3. In het zesde lid vervallen de woorden "het bepaalde in".
4. Het zevende lid vervalt.

C

In artikel 4, eerste lid, wordt na "eindexamen" ingevoegd: of deeleindexamen.

D

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na "eindexamen" ingevoegd: of deeleindexamen.
2. In het vijfde lid, derde volzin, wordt na "eindexamen" ingevoegd: of deeleindexamen.

E

In artikel 6, eerste lid, aanhef, wordt "onderwijssoorten" vervangen door: schoolsoorten en leerwegen.

F

In artikel 7, tweede lid, wordt "in meer vakken examen afleggen dan in de vakken die ten minste tezamen een eindexamen vormen" vervangen door: in extra vakken examen afleggen.

G

In artikel 7a wordt in het opschrift en in het artikel na "schoolsoort" telkens ingevoegd: of leerweg.

H

In artikel 8, eerste lid, onderdeel a, wordt "gemengde leerweg" vervangen door: theoretische leerweg of gemengde leerweg.

I

In de artikelen 11, eerste lid, 12, eerste lid, en 13, eerste lid, wordt in de aanhef na "omvat" telkens ingevoegd: in elk geval.

J

Artikel 11, tweede lid, wordt vervangen door:

2. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een school voor vwo, bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken waarvoor wat het volgen van onderwijs betreft vrijstelling of ontheffing is verleend op grond van artikel 23, eerste tot en met derde lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES. Bij een ontheffing op grond van artikel 23, derde lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES wordt de taal vervangen door een ander vak als bedoeld in het vijfde lid van dat artikel.

K

Artikel 12, tweede lid, wordt vervangen door:

2. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een school voor vwo, bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken waarvoor wat het volgen van onderwijs betreft ontheffing of vrijstelling is verleend op grond van artikel 23, eerste onderscheidenlijk tweede lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES.

L

Artikel 13, derde lid, wordt vervangen door:

3. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een school voor havo, bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken waarvoor wat het volgen van onderwijs betreft vrijstelling of ontheffing is verleend op grond van artikel 23, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES.

M

Na artikel 13 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 13a. Vrijstelling vwo of havo wegens vervangend of extra vak

In afwijking van artikel 11, eerste lid, 12, eerste lid, of 13, eerste lid, is de kandidaat die op grond van artikel 23, vijfde of zesde lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in een vak als daar bedoeld, eveneens bij het desbetreffende eindexamen vrijgesteld van dat vak.

N

In artikel 14, achtste lid, wordt het gedeelte na "vrijgesteld van de vakken" vervangen door: waarvoor ontheffing is verleend van het volgende van onderwijs in lichamelijke oefening op grond van artikel 29, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES.

O

In artikel 15, zesde lid, wordt het gedeelte na "vrijgesteld van de vakken" vervangen door: waarvoor ontheffing is verleend van het volgende van onderwijs in lichamelijke oefening op grond van artikel 29, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES.

P

In artikel 16, vijfde lid, wordt het gedeelte na "vrijgesteld van de vakken" vervangen door: waarvoor ontheffing is verleend van het volgende van onderwijs in lichamelijke oefening op grond van artikel 29, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES.

Q

In artikel 17, vijfde lid, wordt het gedeelte na "vrijgesteld van de vakken" vervangen door: waarvoor ontheffing is verleend van het volgende van onderwijs in lichamelijke oefening op grond van artikel 29, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES.

R

Na artikel 17 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 17a. Vrijstelling vmbo wegens vervangend of extra vak

In afwijking van artikel 14, eerste lid, 15, eerste lid, 16, eerste lid, of 17, eerste lid, is de kandidaat die op grond van artikel 29, vierde, vijfde of zesde lid, van het Inrichtingsbesluit WVO BES is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in een vak als daar bedoeld, eveneens bij het desbetreffende eindexamen vmbo vrijgesteld van dat vak.

S

Aan artikel 18 wordt een lid toegevoegd, luidende:

1. Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing op deeleindexamens.

T

Aan artikel 19, tweede lid, wordt een volzin toegevoegd, luidende:

Bij toepassing van artikel 25, zevende lid, wordt het schoolexamen in het vak van de toets afgesloten tien werkdagen voor de afname van de toets.

U

In artikel 21, derde lid, wordt "worden het vak culturele en kunstzinnige vorming, de kunstvakken en het vak lichamelijke opvoeding" vervangen door: worden de kunstvakken en het vak lichamelijke opvoeding.

V

Aan artikel 25 worden twee leden toegevoegd, luidende:

7. Het College voor toetsen en examens kan voor een toets een afnameperiode instellen waarbinnen het bevoegd gezag zelf de afnametijdstippen bepaalt. Deze afnameperiode vangt op zijn vroegst aan op 1 april van het desbetreffende examenjaar en omvat het eerste en tweede tijdvak van dat examenjaar.

8. Het College voor toetsen en examens kan regels stellen voor de uitvoering van een toets van het centraal examen.

W

Artikel 26 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid komt te luiden:

2. Bij toepassing van het eerste lid wordt het schoolexamen in dat vak of die vakken afgesloten voordat het centraal examen van dat leerjaar aanvangt.

2. Het vijfde lid vervalt.

X

Artikel 27 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid, eerste volzin, wordt de zinsnede "De directeur zendt jaarlijks ten minste drie dagen voor de aanvang" vervangen door: De directeur zendt jaarlijks ten minste tien werkdagen voor de aanvang.

2. In het tweede lid worden na de eerste volzin twee volzinnen ingevoegd, luidende: De directeur kan indien noodzakelijk tot uiterlijk drie werkdagen voordat het centraal examen aanvangt, wijzigingen aanbrengen in de gegevens, bedoeld in de eerste volzin. In geval van bijzondere omstandigheden kunnen met goedkeuring van de inspectie ook later nog wijzigingen worden aangebracht.

3. Toegevoegd wordt een lid, luidende:

4. In geval van een toets als bedoeld in artikel 25, zesde of zevende lid, zendt de directeur in afwijking van het tweede lid, voor iedere kandidaat en voor elk vak het cijfer voor het schoolexamen aan Onze Minister, uiterlijk tien werkdagen voordat het centraal examen aanvangt. Indien de kandidaat deze toets herkanst, meldt de directeur uiterlijk drie werkdagen voor de afname van de herkansing aan Onze Minister het eerder behaalde cijfer voor de toets.

Y

Artikel 29 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt "Deze stelt het ter hand" vervangen door: De directeur stelt deze documenten ter hand.

2. Het derde lid, tweede volzin, wordt vervangen door: De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk de verklaring betreffende de verrichtte correctie, bedoeld in artikel 24, derde lid. Deze verklaring is mede ondertekend door het bevoegd gezag van de school waarbij de gecommiteerde werkzaam is.

3. Toegevoegd wordt een vijfde lid, luidende:

5. Bij digitale examinering worden de handelingen, bedoeld in het eerste en tweede lid, digitaal verricht, uitgezonderd de handelingen met betrekking tot het proces-verbaal en de verklaring betreffende de verrichtte correctie.

Z

Aan artikel 34 wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Indien artikel 25, zevende lid, van toepassing is, kan de directeur binnen de afnameperiode die het College voor toetsen en examens heeft ingesteld, een kandidaat de gelegenheid geven alsnog de toetsen te voltooien waarvoor hij eerder was verhinderd.

AA

In artikel 36, vierde lid, onderdeel a, wordt "of artikel 40" vervangen door: artikel 40 of artikel 47, derde lid.

BB

Artikel 37a wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onder e, wordt "de vakken culturele en kunstzinnige " vervangen door: het vak.
2. In het tweede lid, aanhef, wordt na "maatschappijleer" ingevoegd: , culturele en kunstzinnige vorming.

CC

Artikel 38, eerste lid, wordt vervangen door:

1. De kandidaat heeft voor één vak van het eindexamen waarin hij reeds centraal examen heeft afgelegd, nadat ingevolge artikel 37, zevende lid, of artikel 37a, vijfde lid, de eindcijfers zijn bekendgemaakt, recht op herkansing:
 - a. in het tweede tijdvak,
 - b. indien artikel 25, zevende lid van toepassing is, in de afnameperiode die het College voor toetsen en examens heeft ingesteld, of
 - c. indien artikel 34, eerste of tweede lid, van toepassing is, in het tweede onderscheidenlijk derde tijdvak, met dien verstande dat indien het betreft het eindexamen van de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg in het vmbo, het recht op herkansing eveneens bestaat voor het cspe, af te nemen door het bevoegd gezag aansluitend aan het eerste of in het tweede tijdvak. De herkansing van het cspe bestaat uit het opnieuw afleggen van deze toets of van één of meer onderdelen daarvan.

DD

Na artikel 38 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 38a. Afleggen examen vak op oorspronkelijk niveau na examen zelfde vak op hoger niveau

Indien een kandidaat gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot het afleggen van examens in een vervangend of extra vak op hoger niveau dan het niveau van de schoolsoort of leerweg van inschrijving, stelt de directeur de kandidaat in de gelegenheid in dat vak alsnog het examen af te leggen van die schoolsoort of leerweg.

EE

In artikel 39, eerste lid, onderdeel d, wordt "de beoordeling van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding" vervangen door: de beoordeling van het vak lichamelijke opvoeding.

FF

Artikel 40 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het opschrift wordt vervangen door:

Artikel 40. Cijferlijst voor kandidaat met gespreid examen of zonder voltooid eindexamen

2. Het eerste lid wordt vervangen door:

1. Indien de kandidaat aan een school voor voortgezet onderwijs in meer dan één leerjaar eindcijfers heeft behaald voor het eindexamen, verstrekt de directeur hem daarvan voor elk van die leerjaren een cijferlijst, onverminderd artikel 39.
3. Het derde lid vervalt, onder vernummering van het vierde lid tot derde lid.
4. In het derde lid (nieuw) vervalt "voorlopige".

GG

In artikel 43, tweede lid, onder a, wordt "ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog" vervangen door: ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater.

HH

Aan artikel 47, derde lid, wordt toegevoegd: Deze eindcijfers worden vermeld op een cijferlijst.

ARTIKEL V. WIJZIGING STAATSEXAMENBESLUIT VO

Het Staatsexamenbesluit VO wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Na de begripsbepaling van "deelstaatsexamen" wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende: *digitale examinering*: het voorbereiden, afnemen en afwickelen van het centraal examen in één of meer vakken of de rekentoets met gebruikmaking van de daartoe door het College voor toetsen en examens beschikbaar gestelde programmatuur;.
2. Na de begripsbepaling van "havo" wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende: "*herkansing*": het opnieuw deelnemen aan een toets van het centraal examen of het college-examen, daaronder niet begrepen de gelegenheid om de rekentoets opnieuw af te leggen.
3. De begripsomschrijving van "*rekentoets ER*" wordt vervangen door: "*ER*": ernstige rekenproblemen als bedoeld in artikel 23b, eerste lid;.

B

Artikel 2, eerste en tweede lid, wordt vervangen door:

1. Voor toelating tot het afleggen van het staatsexamen of deelstaatsexamen is een bij ministeriële regeling vast te stellen bedrag verschuldigd. Het bedrag voor deelstaatexamens is verschillend voor:
 - a. de rekentoets;
 - b. een vak waarin het centraal examen of alleen het college-examen wordt afgelegd;
 - c. een vak waarin zowel het college-examen als het centraal examen wordt afgelegd.
2. Het bedrag, bedoeld in het eerste lid, eerste volzin, wordt gewijzigd voor zover de consumentenprijsindex daartoe aanleiding geeft. Bij deze ministeriële regeling wordt bovendien het bedrag vastgesteld dat per kalenderjaar ten hoogste is verschuldigd voor het afleggen van deelstaatsexamen.

C

In artikel 2a, tweede lid, wordt "of" vervangen door een komma en wordt na "kaderberoepsgerichte" ingevoegd: of gemengde.

D

In artikel 8, eerste lid, wordt "de artikelen 11, 12, 13, 22, 23, 24 en 25" vervangen door: De artikelen 11 tot en met 14 en 22 tot en met 26".

E

In artikel 10, eerste lid, aanhef, wordt "de artikelen 11, 12, 13, 22" vervangen door "de artikelen 11 tot en met 14, 22" en wordt "23 tot en met 25" vervangen door: 23 tot en met 26.

F

In artikel 23a, vijfde lid, wordt "24, zevende lid, en 25, zevende lid" vervangen door: 24, zesde lid, en 25, zesde lid.

G

Artikel 25, derde lid, wordt vervangen door:

3. De uitslag van het staatsexamen wordt, onverminderd de leden 3a en 3b, vastgesteld op grond van de eindcijfers die zijn behaald voor een in dat jaar afgelegd volledig staatsexamen.

3a. In afwijking van het derde lid kan de kandidaat het staatsexamen afleggen door voor de desbetreffende vakken en voor de rekentoets de bewijsstukken te overleggen, genoemd in lid 3c. De kandidaat maakt zijn voornemen daartoe bekend aan het College voor toetsen en examens voordat de periode aanvangt waarin het volledig staatsexamen wordt afgenomen.

3b. Indien de kandidaat deelstaatsexamen aflegt, kan de kandidaat daaraan voorafgaand aan het College kenbaar maken, het volledig staatsexamen te willen afleggen door voor de ontbrekende vakken of voor de ontbrekende rekentoets, in aanvulling op de cijferlijst voor het deelstaatsexamen, aan het College één of meer van de bewijsstukken te overleggen, genoemd in lid 3c.

3c. De bewijsstukken zijn:

- a. eindcijfers van deelstaatsexamens die in dat jaar zijn afgelegd;
- b. cijferlijsten als bedoeld in artikel 30 en artikel 31, eerste lid;
- c. cijferlijsten van een school voor voortgezet onderwijs;
- d. resultatenlijsten of cijferlijsten van instellingen voor educatie en beroepsonderwijs;
- e. bewijzen van ontheffing als bedoeld in artikel 11, vierde lid;
- f. bewijzen van ontheffing als bedoeld in artikel 10, vierde lid, van het Eindexamenbesluit VO.

H

In artikel 32, derde lid, wordt na "Burgerlijk Wetboek" ingevoegd: of ten gevolge van het verkrijgen van het Nederlanderschap op grond van artikel 7, eerste lid, van de Rijkswet op het Nederlanderschap,.

I

In artikel 33, tweede lid, onder a, wordt "ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog" vervangen door: ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater.

J

In artikel 43d wordt "artikel 30a, tweede en derde lid" vervangen door: artikel 30a, tweede tot en met vijfde lid.

K

De artikelen 43e en 43f vervallen.

ARTIKEL VI. WIJZIGING STAATSEXAMENBESLUIT VO BES

Het Staatsexamenbesluit VO BES wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Na de begripsbepaling van "deelstaatsexamen" wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende: *digitale examinering*: het voorbereiden, afnemen en afwickelen van het centraal examen in één of meer vakken of de rekentoets met gebruikmaking van de daartoe door het College voor toetsen en examens beschikbaar gestelde programmatuur;.

2. Na de begripsbepaling van "havo" wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende: "herkansing": het opnieuw deelnemen aan een toets van het centraal examen of het college-examen, daaronder niet begrepen de gelegenheid om de rekentoets opnieuw af te leggen.

B

Artikel 2, eerste en tweede lid, wordt vervangen door twee leden, luidende:

1. Voor toelating tot het staatsexamen of een deelstaatsexamen is een bij ministeriële regeling vast te stellen bedrag verschuldigd. Het bedrag voor deelstaatsexamens is verschillend voor:
 - a. een vak waarin het centraal examen of alleen het college-examen wordt afgelegd;
 - b. een vak waarin zowel het college-examen als het centraal examen wordt afgelegd.
2. Het bedrag, bedoeld in het eerste lid, eerste volzin, wordt gewijzigd voor zover de consumentenprijsindex daartoe aanleiding geeft. Bij deze ministeriële regeling wordt bovendien het bedrag vastgesteld dat per kalenderjaar ten hoogste is verschuldigd voor het afleggen van deelstaatsexamen.

C

In artikel 7, eerste lid, wordt "de artikelen 11 tot en met 17" vervangen door: de artikelen 11 tot en met 17a.

D

Artikel 9, eerste lid, aanhef, wordt vervangen door:

Onverminderd vrijstellingen en ontheffingen op grond van de artikelen 11 tot en met 13a, 14 en voor zover het betreft de algemene vakken, de artikelen 15 tot en met 17a van het Eindexamenbesluit VO BES, is de kandidaat die staatsexamen aflegt:.

E

Artikel 23, derde lid, wordt vervangen door:

3. De uitslag van het staatsexamen wordt, onverminderd de leden 3a en 3b, vastgesteld op grond van de eindcijfers die zijn behaald voor een in dat jaar afgelegd volledig staatsexamen.

3a. In afwijking van het derde lid kan de kandidaat het staatsexamen afleggen door voor de desbetreffende vakken de bewijsstukken te overleggen, genoemd in lid 3c. De kandidaat maakt zijn voornemen daartoe bekend aan het College voor toetsen en examens voordat de periode aanvangt waarin het volledig staatsexamen wordt afgenomen.

3b. Indien de kandidaat deelstaatsexamen aflegt, kan de kandidaat daaraan voorafgaand aan het College kenbaar maken, het volledig staatsexamen te willen afleggen door voor de ontbrekende vakken, in aanvulling op de cijferlijst voor het deelstaatsexamen, aan het College één of meer van de bewijsstukken te overleggen, genoemd in lid 3c.

3c. De bewijsstukken zijn:

- a. eindcijfers van deelstaatsexamens die in dat jaar zijn afgelegd;
- b. cijferlijsten als bedoeld in artikel 28 en artikel 29, eerste lid;
- c. cijferlijsten van een school voor voortgezet onderwijs;
- d. resultatenlijsten of cijferlijsten van instellingen voor educatie en beroepsonderwijs;
- e. bewijzen van ontheffing als bedoeld in artikel 10, vierde lid;
- f. bewijzen van ontheffing als bedoeld in artikel 9, vierde lid, van het Eindexamenbesluit VO BES.

F

In artikel 33, tweede lid, onder a, wordt "ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog" vervangen door: ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater.

ARTIKEL VII. INWERKINGTREDING

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen en onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

S. Dekker

NOTA VAN TOELICHTING

De regels in dit besluit gelden ook voor het voortgezet onderwijs (vo) op het gebied van landbouw, natuurlijke omgeving en voedsel. Het besluit en deze nota van toelichting zijn tot stand gekomen in overeenstemming met mijn ambtgenoot van Economische Zaken.

ALGEMEEN DEEL

1. Samenvatting doel en inhoud besluit

Dit besluit voorziet in een aantal inhoudelijke en technische wijzigingen van uiteenlopende aard in het Inrichtingsbesluit WVO (IB-VO), het Inrichtingsbesluit WVO BES (IB-BES), het Eindexamenbesluit VO (EB-VO), het Eindexamenbesluit VO BES (EB-BES), het Staatsexamenbesluit VO (SB-VO) en het Staatsexamenbesluit VO BES (SB-BES).

Het gaat daarbij in hoofdzaak om het volgende:

a. Mogelijk maken van deelexamens vo voor (alleen) vso-kandidaten.

Leerlingen aan vso-scholen leggen op dit moment het vo-eindexamen af door staatsexamen te doen of als extraneus aan een reguliere vo-school. Dit laatste was alleen mogelijk voor de gehele vo-opleiding. Het voorliggende wijzigingsbesluit regelt dat een leerling die voor de desbetreffende vo-opleiding is ingeschreven aan een vso-school, ook in één of meer beroepsgerichte vmbo-vakken examen mag afleggen op een vo-school (*deeleindexamens*), in plaats van alleen het volledige vmbo-examen, zoals tot op heden het geval was. De leerling is voor die vakken dan ingeschreven als extraneus aan de vo-school.

De avo-vakken worden in dat geval geëxamineerd in een *staatsexamen*. Het College voor toetsen en examens (hierna: CvTE) is bevoegd om alle behaalde cijfers te combineren en te bepalen of de leerling geslaagd is voor het volledig staatsexamen. Is dat het geval, dan wordt een vo-staatsexamendiploma afgegeven. Ruim 400 vso-leerlingen extra kunnen jaarlijks op deze wijze alsnog een vmbo-diploma halen.

b. Verduidelijking mogelijkheid tot combinaties van wiskundevakken

Scholen bieden leerlingen niet altijd de mogelijkheid om twee wiskundevakken te volgen en hierin examen af te leggen, omdat in het IB-VO en IB-BES is geregeld dat wiskunde éénmaal onderdeel mag zijn van het profiel (zie onder meer de artikelen 26b en 26c IB-VO). Het feit dat wiskunde als **extra vak** kan worden gevolgd en dat hierin dus ook examen kan worden afgelegd, wordt onvoldoende onderkend. Met behulp van zo'n extra vak kan zelfs een extra profiel ontstaan. Deze mogelijkheid wordt nu explicieter aangegeven in de regelgeving.

c. Aan voorwaarden binden van late aanlevering bij DUO van mutaties schoolexamencijfers

De Inspectie van het onderwijs en DUO constateren dat veel schoolexamencijfers nog worden gemuteerd na de aanvang van het centrale examen. Het EB-VO en EB-BES bieden geen mogelijkheden om dit te reguleren. Dit wijzigingsbesluit voorziet alsnog hierin.

d. Afwijkende wijze van examineren: uitbreiding groep deskundigen

Om in aanmerking te komen voor bijvoorbeeld tijdverlenging bij examens moet de leerling een verklaring overleggen van een ter zake kundige psycholoog of orthopedagoog. Verklaringen afgegeven door een neuroloog of psychiater kunnen daarbij geen rol spelen. Ten onrechte. Daarom regelt dit besluit dat ook de laatstbedoelde verklaringen aanleiding kunnen zijn voor een afwijking.

e. Vak op hoger niveau: herkansing op oorspronkelijk niveau mogelijk

Een leerling die een vak op een hoger niveau heeft afgelegd dan het niveau van de schoolsoort/leerweg van inschrijving en die dat vak wil herkansen, mag dit alleen doen op *datzelfde*, dus hogere, niveau. Dit volgt uit de definitie van "herkansing" in artikel 1 van het EB-VO en het EB-BES ("opnieuw" deelnemen). Dit wijzigingsbesluit regelt dat de leerling die in een vak op hoger niveau eindexamen heeft afgelegd, *alsnog* eindexamen in dat vak kan afleggen op het niveau van de schoolsoort of leerweg waarvoor de leerling is ingeschreven (dit is dan geen herkansing). Dit stimuleert het gebruik van vakken op een hoger niveau.

f. Invoering benaming "bedrijfseconomie" in profiel Economie en maatschappij vwo en havo

Het profieldeel van het vwo-profiel Economie en maatschappij en het havo-profiel Economie en maatschappij hebben als keuzevak onder meer het vak "management en organisatie". Deze vakbenaming is verouderd en wordt nu vervangen door de benaming "bedrijfseconomie".

g. Technische wijzigingen Eindexamenbesluit VO

Als gevolg van de diverse wijzigingen in het EB-VO en het EB-BES in de afgelopen jaren zijn enkele voorschriften niet meer correct, en moeten redactionele verbeteringen worden aangebracht.

Ook de toezegging aan de Tweede Kamer dat CKV vanaf 2018 met een cijfer wordt beoordeeld in plaats van met een waardering "goed" of "voldoende" is nu meegenomen.

h. Digitale examens

Verder dekken de teksten van de eindexamenbepalingen nog te weinig de praktijk van digitale examens. Waar nodig zijn daarom aanpassingen aangebracht.

i. Prijsbijstelling (deel)staatsexamens

Het verschuldigde tarief voor toelating tot het eindexamen (voor extraneï), staatsexamen en deelstaatsexamen wordt voortaan geregeld bij ministeriële regeling, met als maatstaf de ontwikkeling van de consumentenprijsindex. Het tarief wordt verhoogd.

j. Verruiming afgifte cijferlijsten met eindcijfers

Dit besluit verruimt de afgifte van cijferlijsten aan vo-kandidaten tot alle gevallen waarin kandidaten in twee of meer leerjaren eindcijfers hebben behaald. Deze cijferlijsten gaan als het goed is, uiteindelijk op in de cijferlijst bij het eenmaal behaalde diploma en verliezen daardoor hun zelfstandige betekenis.

Hierna worden de afzonderlijke wijzigingen voor zover nodig uitgebreider toegelicht. De meer technische wijzigingen zijn toegelicht in de artikelsgewijze toelichting.

2. Mogelijk maken van deexamens VO voor vso-kandidaten.

Scholen voor voortgezet speciaal onderwijs (vso) kunnen op grond van artikel 14 van de WEC onder meer het "uitstroomprofiel vervolgonderwijs" verzorgen. De school voor vso verzorgt dan één of meer van de schoolsoorten vwo, havo, vbo (alleen bbl en kbl) en mavo (tl) zoals geregeld in de WVO. Op grond van artikel 24 van de WEC kan een deel van het vso-schoolplan worden uitgevoerd door (onder meer) een school voor voortgezet onderwijs. En op grond van artikel 47 van de WEC kan aan leerlingen die vso volgen, gelegenheid worden gegeven, eindexamen af te leggen aan een "school voor regulier onderwijs". Scholen voor vso die daartoe door de Minister zijn aangewezen op grond van artikel 59a WVO hebben bovendien een examenlicentie vo: zij mogen de reguliere vo-examens afnemen en de reguliere vo-diploma's uitreiken.

Scholen voor vso kiezen één van de verschillende examenmodaliteiten om leerlingen met het profiel uitstroomonderwijs het eindexamen af te laten leggen:

1. *Zelf examens afnemen met een examenlicentie.*

Als een school in het bezit is van een examenlicentie kan zij zelf vo-examens afnemen en vo-diploma's uitreiken. Er zijn tot nu toe enkele vso-scholen in Nederland die een examenlicentie hebben. Vso-leerlingen volgen dan binnen de eigen schoolomgeving, met de eigen docenten, het onderwijs en leggen het eindexamen af, zoals in het reguliere vo.

2. Samenwerking met een reguliere vo-school.

Leerlingen in het vso kunnen als 'extraneus' deelnemen aan het examen op een reguliere vo-school in de buurt. Op basis van een symbiose-overeenkomst volgen deze leerlingen meestal ook een deel van het onderwijsprogramma op die school. Voor hen geldt dan het programma van toetsing en afsluiting (pta) van de reguliere school en doen daar een regulier schoolexamen.

3. Het staatsexamen.

Voor vso-scholen zonder examenlicentie en zonder symbiosemogelijkheden is er de mogelijkheid om het staatsexamen aan te bieden. *De meeste vso-scholen maken hier gebruik van.* Dit examen bestaat uit twee onderdelen: het centraal schriftelijk examen (cse) en een college-examen. Het cse is identiek aan dat op reguliere scholen en wordt ook op hetzelfde moment afgenomen. Het college-examen bestaat meestal uit een mondeling examen, soms aangevuld met een schriftelijk onderdeel. Dit examen wordt na het cse afgenomen onder auspiciën van het CvTE en vervangt het schoolexamen uit in het reguliere onderwijs.

Leerlingen op het vso kunnen dus staatsexamen doen of als extraneus deelnemen aan het examen op een reguliere vo-school.

Op dit moment is het juridisch niet mogelijk om deeleindexamens af te leggen aan reguliere vo-scholen: de leerling moet altijd het volledige eindexamen afleggen. Dit in tegenstelling tot bij het vavo, dat wel deeleindexamens kent. Er is in het vso echter behoefte aan meer ruimte voor maatwerk voor het behalen van het vmbo-diploma. Dat maatwerk vraagt om het (opnieuw) openen van de mogelijkheid van deeleindexamens vo voor deze vso-leerlingen.

Zij moeten als extraneus (terwijl ze voor die opleiding zijn ingeschreven aan een vso-school) ook in slechts één of enkele vmbo-vakken examen kunnen afleggen op een reguliere vo-school, in plaats van alleen het gehele vmbo-examen. In combinatie met deelstaatsexamens voor avo-vakken, kan de vso-leerling zo een volledig eindexamen vmbo "bijeensprokkelen". Het CvTE zal de cijferlijsten (voor staatsexamens in avo-vakken en voor extraneï-deelexamens) combineren en daaruit concluderen of de kandidaat is geslaagd voor het vmbo-eindexamen. Het CvTE is op grond van artikel 25 SB-VO bevoegd om alle behaalde cijfers te combineren (net als al mogelijk was bij het vavo) om te bepalen of de leerling geslaagd is. Is de leerling inderdaad langs deze weg geslaagd, dan reikt het CvTE een vo-diploma uit. Jaarlijks kunnen ruim 400 vso-leerlingen extra op deze wijze alsnog een diploma halen.

De verruimde extraneï-regels gelden nadrukkelijk alleen voor deze vso-leerlingen, en dan nog beperkt tot de beroepsgerichte programma's die worden verzorgd aan reguliere vo-scholen. Dit wijzigingsbesluit maakt het dus niet *structureel* mogelijk voor vo-leerlingen om zich voor onderdelen van het eindexamen vo als extraneus in te schrijven.

Ter nadere toelichting op het voorgaande wordt nog het volgende opgemerkt.

Tot 2000 waren deelexamens in het vbo wél mogelijk. Die mogelijkheid is toen afgeschaft, vanwege de invoering van centrale examens in het vbo. Daardoor kwam onbedoeld een einde aan de mogelijkheid voor vso-leerlingen om in hun eigen tempo en met inachtneming van hun eigen mogelijkheden een regulier vbo-diploma te behalen. De avo-vakken werden destijds op de eigen school geëxamineerd door leden van de staatsexamencommissie, en beroepsgerichte vakken werden geëxamineerd op de vbo-school gelijktijdig met het afnemen van het examen van de leerlingen van die vbo-school. Door het vervallen van deelexamens verviel laatstgenoemde optie dus voor de vso-leerlingen.

Vso-leerlingen die *beroepsonderwijs* volgen en vso leerlingen die *alleen avo-vakken* volgen, kregen zo een ongelijke positie. De avo-leerlingen konden hun (avo)examen doen via het staatsexamen op de vso-school zelf, de leerlingen beroepsonderwijs

moesten hun *hele* examen doen op de vmbo-school, omdat de staatsexamens geen betrekking hebben op beroepsgerichte vakken.

Dit is een ongewenst verschil tussen de examens in het vso. Bovendien levert dit in de praktijk problemen op voor de leerlingen met een beroepsgericht vak. Naast het vso-probleem speelt ook de situatie dat scholen bepaalde vakken niet aanbieden en de leerling voor het volgen van zo'n vak *uitbesteden* aan een andere vo-school waar de leerling dan ook het examen moet afleggen. Ook dit is een aanleiding om de extraneiregels aan te passen. In afwachting daarvan gebruikten scholen artikel 25a WVO. Hierbij geldt artikel 8 van het EB VO, dat voor de toepassing ervan verwijst naar artikel 2 van het Besluit samenwerking VO-BVE. Voor leerlingen van de vo-scholen kan de school op grond van dat artikel afspraken maken met een andere school voor vo voor het volgen van onderwijs en het afleggen van een examen (op dit moment voor maximaal 50 procent van het verplichte programma). Op de cijferlijst wordt de school vermeld waar het examen is afgelegd. Dit kan niet voor vso-leerlingen, want artikel 25a WVO geldt alleen tussen vo-scholen onderling of tussen vo-scholen en BVE-instellingen. WEC-instellingen kunnen daarom niet zijn betrokken in de daar bedoelde samenwerking met vo-scholen.

3. Verduidelijking mogelijkheid tot combinaties van wiskundeniveaus

Het IB-VO regelt voor vwo dat het vrije deel van het profiel een wiskundevak mag omvatten maar wel op voorwaarde dat van de vakken wiskunde A, B of C (in het vwo) er slechts één onderdeel kan uitmaken van het profiel. Zie artikel 26b, zevende lid, onder a.1°, van het IB-VO. Voor het havo is geregeld dat van de vakken wiskunde A en B er slechts één deel kan uitmaken van het profiel, en dat wiskunde D uitsluitend kan worden gekozen indien ook wiskunde B deel uitmaakt van het profiel. Zie artikel 26c, zesde lid, onder a.1° van het IB-VO.

Het profieldeel heeft bij voorbeeld in het vwo in alle gevallen als verplicht vak, wiskunde A, B of C. Leerlingen kunnen binnen een profiel wel "ruilen" tussen wiskunde A, B en C, onder voorwaarden. Maar het profiel, dus inclusief het vrije profieldeel, omvat in alle gevallen niet meer dan één wiskundevak. Wel kan daarnaast de *vrije ruimte* van de school (dat is de ruimte *naast* die van het profielenpakket) een ander wiskundevak omvatten dan dat van het profiel. Het gaat dan om een *extra vak*, bovenop het pakket dat ten minste een eindexamenpakket vormt (zie ook de nu toegevoegde definitie van het begrip "extra vak").

Laatstbedoelde mogelijkheid binnen de vrije ruimte blijkt in de praktijk niet goed te worden opgepakt: de artikelen 26b en 26c van het IB-VO geven aanleiding tot misvattingen. Het IB-VO geeft blijkbaar onvoldoende duidelijk aan dat wiskunde als *extra vak* kan worden gevolgd (en dat daarin dus ook examens kan worden afgelegd) *buiten* een bepaald profiel. Omdat de bevoegdheid om extra vakken aan te bieden/ te kiezen zonder meer al aan de school/ leerling toekomt als het gaat om de vrije ruimte naast een bepaald profielenpakket (dat is opgebouwd uit gemeenschappelijk deel, profieldeel en vrij deel) is er geen noodzaak om deze bevoegdheid als zodanig te gaan *regelen*. Wel is ervoor gekozen om voor alle duidelijkheid te regelen dat de beperkingen ten aanzien van wiskundevakken die kunnen worden gekozen in het vrije deel van een profiel, gelden *onverminderd* de mogelijkheid voor de leerling om zulke vakken indien het bevoegd gezag ze aanbiedt, toch te kiezen, maar dan *als extra vakken buiten het profiel*, dus in de vrije ruimte van de school. Dit kan zelfs de vorming van een extra profiel inhouden.

De regering heeft in een brief aan de Vereniging van schooldecanen en loopbaanbegeleiders (VvSL) van 20 mei 2014 al aangegeven dat een vak als extra vak bovenop het examenpakket kan worden aangeboden in de vrije ruimte, *buiten* het profiel dat de grondslag vormt voor de uitslagbepaling van het examen.

Het mogen volgen van een combinatie van wiskunde A en B of wiskunde B en C biedt leerlingen de mogelijkheid een diploma te behalen in twee of meer profielen. Hiermee worden de doorstroommogelijkheden naar het HO en universiteiten groter. Voor talentvolle leerlingen is dat een grote wens. Andere combinaties van wiskundevakken zijn echter *niet* toegestaan: die andere vakken vertonen een te grote *overlap*.

Examinering in zulke overlapsituaties stuit af op de regel in artikel 8, tweede lid, van het EB-VO, waar is geregeld dat men in extra vakken eindexamen mag afleggen maar dat dit geen vakken mag betreffen die "overeenkomen" met vakken die onderdeel zijn van dat eindexamen.

4. Mutaties schoolexamencijfers aan voorwaarden binden

Artikel 38, tweede lid, van het EB-VO bepaalt dat 3 dagen voor aanvang van de centrale examens in het eerste of tweede tijdvak de directeur van de betreffende leerlingen de cijfers van de schoolexamens verstrekt aan Onze Minister (DUO). De inspectie en DUO constateerden al enkele malen dat scholen deze cijfers tijdens de centrale examens of erna muteren (het gaat om circa 25.000 mutaties per examenjaar). Het EB-VO verschaft de inspectie geen harde mogelijkheid om in te grijpen. Er is niets geregeld over het kunnen muteren van deze gegevens. Vanuit de inspectie en DUO is gevraagd dit nu wel goed te regelen in artikel 38 van het EB-VO, zodat de inspectie kan ingrijpen als zonder toestemming na de termijn toch is of wordt gemuteerd.

Het voorliggende wijzigingsbesluit bevat een voorziening hiervoor. Geregeld wordt nu dat de directeur jaarlijks ten minste 10 in plaats van 3 (werk)dagen voor de aanvang van het centraal examen de cijfer opstuurt en dat de directeur in de gegevens tot uiterlijk 3 werkdagen voor de aanvang van het centraal examen de noodzakelijk gebleken wijzigingen kan aanbrengen. Ook is geregeld dat latere wijzigingen uitsluitend mogelijk zijn als ze verband houden met bijzondere omstandigheden, en dat deze wijzigingen de goedkeuring behoeven van de inspecteur.

5. Afwijkende wijze van examineren: uitbreiding groep deskundigen

Om in aanmerking te komen voor bijvoorbeeld tijdverlenging bij examens moet de leerling een verklaring overleggen van een ter zake kundige psycholoog of orthopedagoog. Zie artikel 55 van het EB-VO. Verklaringen afgegeven door een neuroloog of psychiater zijn in dat artikel niet als mogelijkheid geregeld. Dat is niet terecht. Door in artikel 55 van het EB-VO aan de twee genoemde deskundigen een neuroloog en een psychiater toe te voegen, wordt hierin voorzien. De regering kiest dus niet voor een open geformuleerde bepaling waarbij in algemene zin sprake is van "deskundigen", want daardoor ontstaat ruimte voor een verschil van inzicht over wie wel/niet deskundig moet worden geacht.

6. Vak op hoger niveau: alsnog examinering op oorspronkelijk niveau mogelijk

Volgens artikel 51 van het EB-VO heeft een leerling recht op één herkansing in het tweede (of bij verhindering derde) tijdvak, maar dan wel op het niveau van het examen in het eerste tijdvak. Zie de definitie van "herkansing" in artikel 1. Daarin gaat het om het "opnieuw deelnemen" aan een toets. Het woord "opnieuw" geeft aan dat het om dezelfde toets moet gaan als de oorspronkelijke. Dit sluit dus een toets op ander niveau uit van het herkansingsbegrip. Leerlingen die de kans benutten om een vak op hoger niveau te volgen en in dat vak examen te doen, hebben hierdoor geen optie om 'terug te vallen' op een herexamen op het oorspronkelijk niveau. Vanuit het oogpunt van kansen bieden om talenten volledig te ontwikkelen, is deze beperking onwenselijk. In het onderwijsveld is de wens geuit, 'terug te kunnen vallen' op een herexamen op het oorspronkelijk niveau. Dit stimuleert het gebruik van vakken op een hoger niveau. Dit wijzigingsbesluit voorziet in deze terugvalmogelijkheid.

7. Cijferbeoordeling Culturele en kunstzinnige vorming

Culturele en kunstzinnige vorming (CKV) wordt voortaan met een cijfer beoordeeld in plaats van met "goed" of "voldoende". Zie hiervoor de toelichting bij de Regeling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 16 juni 2016, nr. VO/997293, houdende wijziging van de Regeling examenprogramma's voortgezet onderwijs in verband met de wijziging van het examenprogramma culturele en kunstzinnige vorming havo/vwo:

"Om te kunnen slagen voor het eindexamen moet de kandidaat volgens de nu geldende regeling voor het vak culturele en kunstzinnige vorming de kwalificatie 'voldoende' of

'goed' hebben behaald. In haar advies beval de Vernieuwingscommissie CKV aan om het vernieuwde schoolexamen voortaan af te sluiten met een eindcijfer dat meetelt in het combinatiecijfer. Hiertoe wordt artikel 50 van het Eindexamenbesluit VO gewijzigd. Deze wijziging van de bepaling van de uitslag van het eindexamen wordt van kracht met ingang van 2019 (havo) of 2020 (vwo), ook als het schoolexamen CKV al in het voorlaatste (havo/vwo) of daaraan voorafgaande schooljaar (vwo) is afgenomen."

8. Digitale examens

Verder gaan diverse teksten van de eind- en staatsexamenbesluiten nog te exclusief uit van de praktijk van papieren examens en houden zij onvoldoende rekening met het bestaan van en werken met digitale examens. Daarom wordt hieraan in dit besluit tegemoetgekomen.

9. Tariefbijstelling eindexamen voor extraneï en (deel)staatsexamen

Dit besluit regelt ook dat de bedragen voor eindexamens van extraneï en (deel)staatsexamens voortaan worden vastgesteld bij ministeriële regeling. De bedragen zijn sedert 2004 (voor het SB-VO) niet meer verhoogd. Het doen van eind- en (deel)staatsexamen wordt duurder. Voortaan geldt de jaarlijkse cbs-indicering als maatstaf voor de prijsontwikkeling. De verhouding tussen kosten en inkomsten komt zo weer grotendeels in balans.

10. Verruiming afgifte cijferlijsten met eindcijfers

Examenkandidaten kunnen tot op heden in 2 gevallen een cijferlijst ontvangen met eindcijfers:

- a. wanneer zij het volledig eindexamen hebben afgelegd, en
- b. wanneer zij de rekentoets, een centraal examen of een afsluitend schoolexamen in één of meer vakken hebben afgelegd in het voorlaatste of daaraan voorafgaande leerjaar en zonder het eindexamen te voltooien de school verlaten.

In dat laatste geval was sprake van een "voorlopige cijferlijst." Zie onder meer artikel 52c van het Eindexamenbesluit VO zoals voorheen luidend.

Dit besluit verruimt de plicht tot afgifte van cijferlijsten aan vo-kandidaten tot alle gevallen waarin kandidaten in 2 of meer leerjaren eindcijfers hebben behaald. Uiteindelijk wordt er een cijferlijst verstrekt bij het afsluiten van het eindexamen met daarop alle behaalde eindcijfers. Daardoor verliezen de tussentijds verstrekte cijferlijsten hun zelfstandige betekenis. De tussentijdse cijferlijsten kunnen worden ingezet bij de examencommissie van vavo-opleidingen en bij het afleggen van staatsexamens. De tussentijdse lijsten hebben net als de gewone cijferlijsten een beperkte "geldigheidsduur" van 10 jaar. Dat volgt uit artikel 48, vijfde lid, van het Eindexamenbesluit VO en uit artikel 25, vierde lid, van het Staatsexamenbesluit VO.

11. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

PM.

12. Financiële gevolgen voor de Rijksbegroting

Zie allereerst in paragraaf 9. Ook de overige maatregelen leiden niet tot extra kosten.

13. Administratieve lasten

Bij de voorbereiding van dit besluit is nagegaan of sprake is van administratieve lasten voor instellingen, bedrijfsleven of burgers. Daarbij is dit besluit binnen het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) beoordeeld op administratieve lasten. OCW voorziet dat aan dit besluit geen administratieve lasten zijn verbonden.

14. Draagvlak

De inhoudelijke wijzigingen die dit besluit regelt, zijn in goede samenspraak met VO-Raad, Caribisch Nederland en de Examen dienst van DUO tot stand gekomen.

15. Openbare internetconsultatie

PM.

16. Caribisch Nederland

De wijzigingen die dit besluit aanbrengt in het IB-VO, het EB-VO en het SB-VO, zijn voor zover van toepassing op dezelfde wijze doorgevoerd in de overeenkomstige artikelen van de BES-besluiten. Het gaat om de volgende elementen:

- a. Mogelijk maken van de deexamens vo voor (alleen) vso-kandidaten.

Caribisch Nederland kent geen voortgezet speciaal onderwijs zoals dat wel het geval is in Europees Nederland. Daarom gaat het mogelijk maken van deexamens voor (alleen) vso-kandidaten niet gelden in Caribisch Nederland.

- b. Verduidelijking mogelijkheid tot combinaties van wiskundevakken.

Dit besluit expliciteert ook voor Caribisch Nederland het feit dat wiskunde als **extra vak** kan worden gevolgd en dat hierin dus ook examen kan worden afgelegd. Met behulp van zo'n extra vak kan zelfs een extra profiel ontstaat. Deze mogelijkheid wordt nu ook voor Caribisch Nederland explicieter aangegeven in de regelgeving.

- c. Aan voorwaarden binden van late aanlevering bij DUO van mutaties schoolexamencijfers.

Evenals in Europees Nederland zijn door dit besluit ook voor Caribisch Nederland voorwaarden verbonden aan late aanlevering van mutaties schoolexamencijfers.

- d. Afwijkende wijze van examineren: uitbreiding groep deskundige.

Deze wijziging is ook van belang voor Caribisch Nederland. Voor toelichting wordt verwezen naar paragraaf 5.

- e. Vak op hoger niveau; opnieuw afleggen op oorspronkelijk niveau mogelijk

Dit besluit regelt ook voor Caribisch Nederland dat een leerling die een vak op een hoger niveau heeft afgelegd dan het niveau van de schoolsoort/leerweg van inschrijving alsnog eindexamen in dat vak kan afleggen op het niveau van de schoolsoort of leerweg waarvoor de leerling is ingeschreven (dit is geen herkansing). Dit stimuleert het volgen van vakken op een hoger niveau.

- f. Invoering benaming "bedrijfseconomie" in profiel Economie en maatschappij vwo en havo

De benaming van de vakken moet voor zowel Europees Nederland als Caribisch Nederland gelijk zijn.

- g. Technische wijzigingen Eindexamenbesluit VO

Als gevolg van diverse wijzigingen in het EB-VO en het EB-VO BES in de afgelopen jaren zijn enkele voorschriften niet meer correct en moeten redactionele wijzigingen worden aangebracht.

- h. Digitale examens

Evenals voor Europees Nederland gaan sommige teksten van de eind- en staatsexamenbesluit nog te exclusief uit van de praktijk van papieren examens en houden zij onvoldoende rekening met het bestaan van en werken met digitale examens. Daarom wordt hieraan in dit besluit tegemoet gekomen.

- i. Prijsbijstelling (deel)staatsexamens

Voor Caribisch Nederland wordt eveneens het verschuldigde tarief voor toelating tot de eindexamens (als extraneus), staatsexamens en deelstaatsexamens geregeld bij ministeriële regeling, met als maatstaf de ontwikkeling van de consumentenrijsindex. Het tarief dat na de transitie is vastgesteld, blijft voor dit jaar nog gelijk voor Caribisch Nederland.

j. Verruiming afgifte cijferlijsten met eindexamen

Dit besluit regel ook voor Caribisch Nederland de verruiming van de afgifte van cijferlijsten aan vo-kandidaten tot alle gevallen waarin kandidaten een of meer eindcijfers hebben behaald en geen volledig eindexamen aan de school afleggen of bij uitbesteding vanuit de vo-school van inschrijving een deel van hun eindexamens afleggen aan een vavo-instelling.

II. ARTIKELSGEWIJS

Artikel I, onderdelen A en B (artikelen 26b en 26c Inrichtingsbesluit WVO)

Zie voor het nieuwe achtste lid van artikel 26b en het nieuwe zevende lid van artikel 26c de toelichting in paragraaf 3.

De term "extra vak" is in zijn context voldoende duidelijk: het gaat om vakken bovenop de vakken van het profiel dat de leerling heeft gekozen.

Artikel I, onderdeel C (artikel 26n Inrichtingsbesluit WVO)

Deze nieuwe artikelleden hebben betrekking op vrijstelling voor vakken die in vmbo-kb en vmbo-gl als vervangend of extra vak zijn gevolgd en waarin examen is afgelegd. Zij zijn een verbeterde en verduidelijkte versie van de oude artikelleden.

De nieuwe artikelleden regelen kort gezegd het volgende:

- a. kb-leerlingen met een bb-diploma die bij hun bb-examen als vervangend vak of als extra vak ook in kb-vakken examen hebben afgelegd of in een algemeen vak van tl, gl, vwo of havo, zijn bij hun kb-opleiding vrijgesteld van het volgen van onderwijs in deze vakken;
- b. gl-leerlingen met een bb- of kb-diploma die bij hun bb- of kb-examen als vervangend vak of als extra vak ook in gl-, vwo- of havo-vakken examen hebben afgelegd, zijn bij hun gl-opleiding vrijgesteld van het volgen van onderwijs in deze vakken.

De vrijstellingsregel voor tl-leerlingen met een kb- of bb-diploma is opgenomen in het huidige derde lid van artikel 26n. Die regel verandert niet. Overigens: niet is geregeld dat bb-leerlingen die al een bb-diploma hebben met vervangende of extra vakken, zijn vrijgesteld van het onderwijs daarin: die situatie komt in de praktijk niet voor, zodat regels daarover niet noodzakelijk zijn.

Artikel II, onderdelen A en B (artikelen 20 en 21 Inrichtingsbesluit WVO BES)

Zie de toelichting hierboven bij artikel I, onderdelen A en B.

Artikel II, onderdeel C (artikel 29 Inrichtingsbesluit WVO BES)

Zie de toelichting hierboven bij artikel I, onderdeel C.

Artikel III, onderdeel A (artikel 1 Eindexamenbesluit VO)

Het begrip "deeleindexamen" is gedefinieerd in artikel 1. Die definitie was beperkt tot één of meer vakken in het vavo maar is nu uitgebreid tot ook profielvakken en beroepsgerichte keuzevakken van het vmbo-bb, -kb en -gl, maar dan uitsluitend voor zover het betreft kandidaten als bedoeld in artikel 2, vierde lid, tweede volzin, en tot gevallen waarin vo-kandidaten een deel van hun eindexamen aan de vo-school en een deel aan een vavo-instelling afleggen.

Profielvakken zijn in artikel 1 van het EB-VO gedefinieerd als vakken, genoemd in artikel 26h, eerste lid, of 26i, eerste lid, van het IB-VO. Het gaat om de vakken die onderdeel zijn van het profieldeel.

Beroepsgerichte keuzevakken zijn in artikel 1 van het EB-VO gedefinieerd als vakken als bedoeld in artikel 10b, zevende lid, onderdeel a, of artikel 10d, zevende lid, onderdeel b, van de WVO. Het gaat daarbij om vakken in het vrije deel van elk profiel.

De rekentoets is overigens geen profielvak of beroepsgericht keuzevak en valt daarmee buiten de reikwijdte van het begrip "deeleindexamen" in het vmbo.

Toegevoegd is het begrip "*digitale examinering*", dat een aantal malen in het EB-VO is ingevoegd. Deze vorm van examinering kan behalve op vakken (zie de definitie van "vakken" in artikel 1: algemene vakken, profielvakken, beroepsgerichte keuzevakken en andere programmaonderdelen) ook betrekking hebben op de rekentoets of de rekentoets ER. Digitale examinering omvat ook de digitale afwikkeling van het eenmaal afgelegde examen, waaronder de correctie.

Verduidelijkt is in de begripsbepalingen van "*eindexamen*" en "*examinator*" dat deze begrippen behalve vakken ook de rekentoets omvatten.

Ook is voor alle duidelijkheid toegevoegd een begripsbepaling van "*extra vak*". De begripsbepaling maakt duidelijk dat het gaat om vakken bovenop de voorgeschreven vakken die samen ten minste een eindexamen vormen. Zie ook de begripsbepaling van "*eindexamen*".

Verder is de begripsbepaling van "*herkansing*" verduidelijkt door aan te geven dat dit begrip niet tevens omvat het meermalen kunnen afleggen van de rekentoets.

Tot slot was niet geheel duidelijk of waar het besluit spreekt van "rekentoets", daaronder ook steeds de apart geregelde en apart gedefinieerde "rekentoets ER" is begrepen. Door voortaan alleen de afkorting "ER" in de begripsbepaling op te nemen en niet het begrip "rekentoets ER", wordt eenduidig geregeld dat overal waar het besluit spreekt van "rekentoets" in algemene zin, daaronder steeds ook de rekentoets ER is begrepen.

In de begripsbepaling van "*toets*" is geregeld dat het daar niet om de rekentoets gaat. Die kent haar eigen regels.

Artikel III, onderdeel B (artikel 2 Eindexamenbesluit VO)

Deze toevoeging aan het vierde lid geeft leerlingen in het vso het recht om als extraneus in het reguliere vo deeleindexamen af te leggen in profielvakken en beroepsgerichte keuzevakken in het vmbo-bb, -kb en -gl. Zie in dit verband ook de voor deze categorie leerlingen verruimde definitie van "*deeleindexamen*" in artikel 1 en de toelichting bij die wijziging.

Voor de vermelding van deeleindexamencijfers op een cijferlijst, zie de wijziging van artikel 53 (het nieuwe lid 3a) en de toelichting daarbij, die ook ingaat op de mogelijke inzet van de cijferlijst voor het "sprokkelen" van een volledig staatsexamen.

De overige wijzigingen zijn juridisch-technisch of redactioneel van aard.

Het nieuwe vijfde lid regelt dat het verschuldigde examenbedrag voor extraneï voortaan bij ministeriële regeling wordt vastgesteld.

Artikel III, onderdeel C (artikel 3 Eindexamenbesluit VO)

Deze wijziging regelt expliciet dat ook deeleindexamens worden afgenomen onder verantwoordelijkheid van de directeur en de examinatoren van de vo-school, en dat de secretaris van het eindexamen ook secretaris van de deeleindexamens is.

Artikel III, onderdeel D (artikel 4 Eindexamenbesluit VO)

Ook deeleindexamens kunnen voor het desbetreffende vak bestaan uit een schoolexamen, een centraal examen of beide. Daarom is "*deeleindexamen*" toegevoegd aan artikel 4, eerste lid.

Artikel III, onderdeel E (artikel 5 Eindexamenbesluit VO)

Maatregelen als hier bedoeld moeten ook mogelijk zijn ten aanzien van kandidaten die deeleindexamen afleggen. Daarom is het deeleindexamen toegevoegd aan het eerste en vijfde lid.

Artikel III, onderdeel F (artikel 7 Eindexamenbesluit VO)

Deze wijziging brengt artikel 7 in overeenstemming met de WVO, die de term "schoolsoorten" gebruikt, niet de term "onderwijssoorten". Verder is in het vmbo behalve de schoolsoort van inschrijving ook van belang de leerweg van inschrijving, vanwege de verscheidenheid aan vakkenpakketten. Daarom zijn de woorden "of leerweg" toegevoegd. Deze tweeslag kwam overigens al voor in het EB-VO: zie bij voorbeeld artikel 51a, vijfde lid.

Artikel III, onderdeel G (artikel 8 Eindexamenbesluit VO)

Nu een begripsbepaling van "extra vak" is toegevoegd, moet de omschrijving van "extra vak" in artikel 8 vervallen.

Verder is het derde lid expliciet beperkt tot kandidaten die in het vavo deeleindexamen afleggen: het derde lid geldt dus niet voor kandidaten, ingeschreven aan een vso-school, die deeleindexamen vmbo afleggen (zie artikel 2, vierde lid, tweede volzin). Het vakkenpakket van deze leerlingen (extranei) wordt immers al bepaald in het kader van hun inschrijving aan de school voor vso.

Artikel III, onderdeel H (artikel 8a Eindexamenbesluit VO)

Omdat het bij de inschrijving in het vmbo niet alleen om de schoolsoort gaat maar ook om de leerweg daarbinnen, is de vermelding van "leerweg" toegevoegd.

Artikel III, onderdeel I (artikel 9 Eindexamenbesluit VO)

De eerstgenoemde wijziging verduidelijkt dat ook een eerder afgelegd examen in het overeenkomstige vak of de overeenkomstige rekentoets van de *theoretische* leerweg (en dus niet alleen van de *gemengde* leerweg) leidt tot de hier bedoelde vrijstelling. De overige wijzigingen zijn van technisch-redactionele aard.

Artikel III, onderdeel J (artikelen 11 tot en met 13 Eindexamenbesluit VO)

In overeenstemming met de begripsbepaling van eindexamen in artikel 1 ("een examen *ten minste* in het geheel van de voorgeschreven vakken") en daarmee ook in lijn met de artikelen 22, eerste lid, aanhef, 23, eerste lid, aanhef, 24, eerste lid, aanhef, en 25, eerste lid, aanhef, van het EB-VO is in de aanhef van de artikelen 11, eerste lid, 12, eerste lid, en 13, eerste lid, nu expliciet tot uitdrukking gebracht dat het eindexamen *ten minste* de voorgeschreven vakken omvat. Het eindexamen kan immers meer vakken omvatten.

Artikel III, onderdelen K tot en met M (artikelen 11 tot en met 13 Eindexamenbesluit VO)

Doordat de vrijstellingen wegens vervangende vakken op hoger niveau en extra vakken nu anders en eenvoudiger worden geregeld in artikel 26e van het IB-VO, moeten ook de verwijzingen daarnaar in het tweede lid van de artikelen 11 tot en met 13 EB-VO worden aangepast. Daarin voorzien deze onderdelen. In de kern komen de wijzigingen erop neer dat de verwijzing naar artikel 23, derde en zesde lid, van het IB-VO zijn geschrapt. In plaats daarvan is nu artikel 14 opgenomen in het EB-VO, dat naar dit derde en zesde lid verwijst.

Artikel III, onderdelen N en S (artikelen 14 en 26 Eindexamenbesluit VO)

Deze nieuwe artikelen komen in de plaats van een reeks gedetailleerde, vrij complexe en daardoor niet erg toegankelijke vrijstellingsregels die betrekking hebben op vakken op hoger niveau die zijn gevolgd als vervangend vak of als extra vak. Zie de toelichting bij de wijzigingen hierboven van de artikelen 26e en 26n van het IB-VO. De ingewikkelde examenvrijstellingsregels, die onderhoudsgevoelig en bewerkelijk zijn, worden nu vervangen door een eenvoudige hoofdregel: wie op grond van de WVO een vak op hoger

niveau heeft gevolgd als vervangend vak of als extra vak, en het diploma heeft behaald voor de opleiding waarvan dat vak onderdeel is, is bij een volgend eindexamen in het vo vrijgesteld voor dat vak.

Deze regels gelden overigens niet voor het vavo, omdat er daar geen spiegelbeeldige inrichtingsvoorschriften zijn zoals het IB VO of het IB BES.

Artikel III, onderdelen O tot en met R (artikelen 22 tot en met 25 Eindexamenbesluit VO)

De wijzigingen van de artikelen 22, negende lid, 23, zevende lid, 24, zevende lid, en 25, zevende lid, herstellen een omissie door alsnog rekening te houden met ontheffingen voor het volgende van onderwijs in lichamelijke oefening op grond van artikel 26n, eerste lid, van het Inrichtingsbesluit WVO. De overige inhoud van de genoemde leden is geschrapt vanwege het nieuwe artikel 26.

Artikel III, onderdeel T (artikel 31 Eindexamenbesluit VO)

Het examenreglement en het PTA moeten ook informatie en regels bevatten over de deeleindexamens. Daarom is dit als voorschrift toegevoegd aan artikel 31.

Artikel III, onderdeel U (artikel 32 Eindexamenbesluit VO)

Toepassing van artikel 37, zevende lid, vereist een aanvullende regel voor het schoolexamen: omdat het bevoegd gezag zelf voor bepaalde toetsen als onderdeel van het centraal examen de afnameperiodes kan vaststellen, is er niet langer een vast moment waarop het eerste tijdvak aanvangt en is dus een aangepaste regel nodig. Die regel houdt in dat het schoolexamen in het vak van de toets wordt afgesloten tien dagen voor de afname van de toets als onderdeel van het centraal examen.

Tien werkdagen voor de aanvang van het eerste tijdvak levert de school alle behaalde schoolexamencijfers van de examenkandidaten aan bij DUO zodat deze in Bron kunnen worden opgenomen. Blijkt er sprake van een onjuistheid dan mag de school nog mutaties aanbrengen tot uiterlijk 3 werkdagen voor de aanvang van het eerste tijdvak. Voor de vmbo-examenkandidaten geldt dat de school kan bepalen dat voor het profielvak dat met een cspe wordt afgesloten, toch een schoolexamen deel uitmaakt van het eindexamen. Ongeacht in welk leerjaar het profielvak met een centraal examen wordt afgesloten geldt ook hier dat het schoolexamen daaraan voorafgaand is afgenomen.

De afsluiting van de beroepsgerichte keuzevakken staat hier geheel los van omdat deze vakken alleen met een schoolexamen worden afgesloten en die cijfers uiteindelijk leiden tot een afzonderlijk cijfer voor het beroepsgerichte keuzevak.

Artikel III, onderdeel V (artikel 35 Eindexamenbesluit VO)

Deze wijziging regelt dat het vak CKV voortaan met een cijfer wordt beoordeeld in plaats van met de kwalificatie "voldoende" of "goed". Deze aanpassing geldt overigens niet voor de kunstvakken in het vmbo.

Artikel III, onderdeel W (artikel 37 Eindexamenbesluit VO)

Wat het nieuwe zevende lid betreft: bij bepaalde examens is sprake van een afnameperiode waarvan de start gelegen is vóór de aanvang van het eerste tijdvak (meestal begin april). In die periode bepaalt de school zelf de afnametijdstippen voor de digitale centrale examens. Dit geldt ook voor het herkansen. Het derde tijdvak blijft echter ook voor dergelijke examens nodig.

Wat het nieuwe achtste lid betreft: de mogelijkheid voor het CVTE om regels te stellen is nodig voor digitale examens, bij voorbeeld om een mislukte digitale afname ongeldig te verklaren. Voor de papieren centraal schriftelijke examens is deze bepaling niet nodig. Vandaar dat in het achtste lid gekozen is voor de formulering 'kan regels stellen' (en niet: 'stelt regels').

Artikel III, onderdeel X (artikel 37a Eindexamenbesluit VO)

In artikel 37a, tweede lid, was geen rekening gehouden met artikel 37, zesde lid. Dat lid regelt dat het CvTE kan bepalen dat een toets wordt afgenomen op een tijdstip dat is gelegen voor de aanvang van het eerste tijdvak. Daarbij gaat het om een toets van het centraal examen. Verder regelt het nieuwe zevende lid van artikel 37 een bijzondere afnameprocedure.

Het nieuwe tweede lid van artikel 37a houdt rekening met zowel het zesde als het zevende lid van artikel 37, door te bepalen dat voordat het centraal examen van het *leerjaar* aanvangt (dus niet: het centraal examen in het desbetreffende *vak*) het schoolexamen van een vak in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar moet zijn afgesloten.

Het vijfde lid is geschrapt. De regels over het wel of niet mogen "meenemen" van eindcijfers die eerder dan in het laatste leerjaar zijn behaald, waren niet helemaal consistent en waren ook te complex. Er is nu gekozen voor één duidelijk, centraal geldend en transparant uitgangspunt: de eerder behaalde eindcijfers blijven in alle gevallen geldig en worden opgenomen op cijferlijsten die kunnen worden ingezet bij het vavo en de (deel) staatsexamens om tot een volledig (staats)examen te komen. Zie in dit verband ook de wijziging van artikel 52c.

In het verlengde hiervan wordt ook geregeld dat in geval van een gespreid examen (zie artikel 59 EB-VO) de eindcijfers, behaald in het eerste van de 2 jaren, in een cijferlijst worden opgenomen. Deze cijfers kunnen ook worden betrokken bij het vavo, omdat artikel 48, vierde lid, is uitgebreid met een verwijzing naar de cijferlijst, bedoeld in artikel 59, vierde lid. Voor de deelstaatsexamens, zie artikel 25, lid 3c (nieuw).

Artikel III, onderdeel Y (artikel 38 Eindexamenbesluit VO)

De wijzigingen zijn toegelicht in paragraaf 4 van deze toelichting.

Artikel III, onderdeel Z (artikel 41 Eindexamenbesluit VO)

Wat het nieuwe vijfde lid betreft: in Facet gebeurt dit digitaal verrichten van de handelingen door een druk op een knop. Het vijfde lid regelt dat expliciet, evenals enkele uitzonderingen op de hoofdregel.

De overige wijzigingen zijn technisch-redactioneel van aard.

Artikel III, onderdeel AA (artikel 45 Eindexamenbesluit VO)

Heeft de school zelf de afnametijdstippen bepaald, dan heeft dat gevolgen voor de verhinderingsregels van artikel 45: het moment om het examen in geval van verhindering alsnog af te leggen is niet per definitie gelegen in het daarop volgende tijdvak, maar kan ook vallen binnen de afnameperiode van eenzelfde tijdvak, vastgesteld door het bevoegd gezag.

Artikel III, onderdeel BB (artikel 46 Eindexamenbesluit VO)

Deze toevoeging aan artikel 46, zevende lid, bevat een "afstroomregel" voor het afleggen van de rekentoets in de leerwegen van het vmbo. De regel houdt aan dat de leerling die "afstroomt" naar een andere leerweg en de rekentoets al heeft afgelegd, het cijfer van die toets behoudt in de opvolgende leerweg. De rekentoets is overigens identiek in de 4 leerwegen, dus er zijn geen inhoudelijke gevolgen.

Artikel III, onderdeel CC (artikel 48 Eindexamenbesluit VO)

De wijziging onder 1 brengt ook de cijferlijst, bedoeld in artikel 59, vierde lid, in beeld bij het vavo: de cijferlijst bij het gespreid centraal examen in het vo. Zie hiervoor de toelichting in paragraaf 10.

Artikel III, onderdeel DD (artikel 50 Eindexamenbesluit VO)

In artikel 50 wordt voortaan geregeld dat CKV wordt beoordeeld met een cijfer in plaats van met de waardering "voldoende" of "goed". In verband daarmee moet CKV ook worden toegevoegd aan de combinatieregel in het tweede lid van artikel 50, waar de cijfers van vakken worden gemiddeld.

Artikel III, onderdeel EE (artikel 51 Eindexamenbesluit VO)

Bij bepaalde examens regelen de scholen binnen de afnameperiode, ingesteld door het CvTE, niet alleen het inhalen (wegens ziekte), maar ook het herkansen zelf. Maar dat is niet voor alle kandidaten standaard het geval. Daardoor is een deel van kandidaten toch aangewezen op het derde tijdvak. De regels daarover zijn inzichtelijker gemaakt door middel van een opsomming.

Verder is het artikel juridisch-technisch aangepast aan het feit dat het begrip "herkansing" al inhoudelijk is omschreven in artikel 1 van het EB-VO.

Artikel III, onderdeel FF (artikel 51a Eindexamenbesluit VO)

Artikel 51a, vijfde lid, regelt al de mogelijkheid om de rekentoets die op hoger niveau is gemaakt, alsnog te doen op het ("lagere") niveau van de schoolsoort of leerweg van inschrijving. Deze regel geldt voortaan ook voor de vakken. Omdat de vakken het hoofdelement vormen van de eindexamens, is hun regeling opgenomen vóór die van de rekentoets. En omdat de rekentoets geen vak is, is er niet voor gekozen, deze "alsnog-regel" in een gezamenlijk artikel neer te leggen voor zowel vakken als rekentoets. Bovendien blijven op die manier de bijzondere regels voor de rekentoets overzichtelijk bijeen in één artikel (artikel 51a dus).

De toevoeging aan artikel 51a regelt dat na afloop van een rekentoets het cijfer daarvan schriftelijk aan de kandidaat moet worden bekendgemaakt, zoals ook al is geregeld voor de cijfers bij herkansing voor vakken (artikel 51, vijfde lid, EB-VO). Aan de kandidaat moet ook worden vermeld het aantal nog resterende gelegenheden om de toets af te leggen.

Artikel III, onderdeel GG (artikel 52 Eindexamenbesluit VO)

Deze wijziging houdt er rekening mee dat de beoordeling van CKV voortaan gebeurt met een cijfer. Daarom valt die beoordeling voortaan onder het eerste lid, onderdeel a: "de cijfers voor het schoolexamen en de cijfers voor het centraal examen".

Omdat het vak CKV voortaan onderdeel is van het combinatiecijfer, moet het cijfer voor CKV niet apart worden vermeld op de cijferlijst. Dit is geregeld in de aanpassing van het vijfde lid.

Artikel III, onderdeel HH (artikel 52c Eindexamenbesluit VO)

Artikel 52c regelde de "voorlopige cijferlijst". Onduidelijk was in de onderwijspraktijk of deze lijst ook gebruikt mag worden voor vrijstellingen bij bijvoorbeeld het vavo. Door voortaan te spreken van "cijferlijst" is deze onduidelijkheid verleden tijd.

Verder is geregeld dat in alle gevallen waarin sprake is van het afleggen van examen zonder dat het eindexamen aan de school wordt voltooid, een cijferlijst wordt verstrekt. Nu niet langer wordt geregeld dat de langs deze weg behaalde eindcijfers in bepaalde gevallen vervallen (zie het schrappen van artikel 37a, vijfde lid) staat vast dat de cijfers in alle gevallen kunnen worden betrokken bij de uitslagbepaling (in het vavo of de (deel)staatsexamens). De verwijzing in artikel 48, eerste lid, naar artikel 52c sluit de cirkel.

Verder is nu expliciet geregeld dat ook leerlingen die hun eindexamen gespreid over 2 of meer leerjaren regelen, voor elk leerjaar een cijferlijst met de behaalde eindcijfers moeten ontvangen, dus ook als ze de school niet verlaten. Uiteindelijk ontvangen deze leerlingen een cijferlijst bij de einduitslag van het examen waarin de eerder verstrekte "deelcijferlijsten" opgaan.

Artikel III, onderdeel II (artikel 53 Eindexamenbesluit VO)

Artikel 52, negende lid, regelt de vermelding van (extra behaalde) deeleindexamencijfers op de cijferlijst. Dat voorschrift gaat ervan uit dat de kandidaat is geslaagd voor een volledig vo-eindexamen en biedt dus geen oplossing voor de cijferlijst voor "losse" deeleindexamens in het VO. Voor een sluitende regeling hiervan is aansluiting gezocht bij artikel 53, dat regels bevat over onder meer cijferlijsten voor afgelegde deeleindexamens in het vavo. Ingevoegd in artikel 53 is een lid 3a voor de kandidaten die aan een vo-school deeleindexamen vmbo hebben gedaan. Dat nieuwe lid

regelt naar analogie van artikel 53, eerste lid, dat de kandidaat een cijferlijst ontvangt met daarop de cijfers voor het schoolexamen en het centraal examen in de betrokken vakken, vermelding van de vakken en vermelding van het thema en de beoordeling van het profielwerkstuk. Ook worden op de cijferlijst vermeld de eindcijfers voor de examenvakken, met inbegrip van het cijfer, bedoeld in artikel 49, derde en vierde lid (in die leden wordt een gemiddelde van vmbo-examencijfers aangemerkt als "eindcijfer"). De cijferlijst vermeldt niet het cijfer voor de rekentoets: de rekentoets valt buiten het begrip "deeleindexamen" voor het vmbo zoals door dit wijzigingsbesluit is toegevoegd aan artikel 1 van het EB-VO.

De inzet van de cijferlijst van deeleindexamens vmbo ("sprokkelen") is alleen mogelijk bij het staatsexamen, niet aan dagscholen, en ook niet bij het vavo, want dat strekt zich niet uit tot het vbo. Zie het huidige artikel 25, derde lid, aanhef en onder c, van het SB-VO, waar is geregeld dat een kandidaat die deelstaatexamen heeft afgelegd, een of meer vo-cijferlijsten kan overleggen om zo te komen tot een volledig afgelegd staatsexamen. De woorden "een of meer cijferlijsten van een school voor voortgezet onderwijs" zijn zo ruim dat ze ook cijferlijsten voor deeleindexamens vmbo omvatten.

Artikel III, onderdeel JJ (artikel 54 Eindexamenbesluit VO)

Op grond van artikel 7 van de Rijkswet op het Nederlandschap kan het Nederlandschap worden verleend. In het desbetreffende koninklijk besluit wordt ook de naam van de staatsburger officieel vastgesteld. Deze naam kan afwijken van de naam zoals die voordien was geregistreerd, buiten Nederland. Het EB-VO voorziet nu alsnog in de mogelijkheid om ook in deze gevallen een z.g. vervangend opleidingsdocument (VOD) te verstrekken.

Artikel III, onderdeel KK (artikel 55 Eindexamenbesluit VO)

Zie hiervoor de toelichting in paragraaf 5.

Artikel III, onderdeel LL (artikel 59 Eindexamenbesluit VO)

Zie hiervoor de toelichting in paragraaf 10.

Artikel III, onderdeel MM (artikel 64 Eindexamenbesluit VO)

In artikel 52a van het EB-VO is geregeld onder welke voorwaarden toekenning van het *judicium cum laude* plaatsvindt. Het tweede lid van dit artikel regelt deze voorwaarden voor havo, het derde lid voor vmbo-tl. Voor de overige leerwegen vmbo zijn deze voorwaarden geregeld in het vierde en vijfde lid van dat artikel.

Artikel 64 van het EB-VO ("Tijdelijke bepaling rekentoets en *judicium cum laude* havo en vmbo vanaf schooljaar 2015-2016") regelt dat in afwijking van artikel 52a, tweede en derde lid (eindexamen havo onderscheidenlijk vmbo-tl), het behaalde eindcijfer voor de rekentoets tijdelijk *niet* wordt betrokken bij de beslissing over het toekennen van dat *judicium*, namelijk voor de duur van de tijdelijke uitslagregeling voor de rekentoets in de artikelen 61 en 63 van het EB-VO. De tijdelijke regeling in artikel 64 moet echter *ook* gelden voor de overige leerwegen vmbo, want artikel 61 strekt zich uit over alle leerwegen (artikel 63 betreft het havo). Artikel III, onderdeel MM, lost dit probleem op, door in artikel 64 alsnog ook te verwijzen naar het vierde en vijfde lid van artikel 52a van het EB-VO.

Artikel III, onderdeel NN (artikelen 65 en 65a Eindexamenbesluit VO)

Deze artikelen zijn inmiddels uitgewerkt en moeten daarom vervallen.

Artikel IV, onderdeel A (artikel 1 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die van artikel 1 van het EB-VO, behalve op de volgende onderdelen:

1. De aanvulling van het begrip "deeleindexamen", aangezien het EB-BES geen verwijzingen kan bevatten naar scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs, want deze scholen kent CN niet. Ook zijn er nog geen regels over samenwerkingsconstructies VO-VAVO.

2. Het vervangen van de begripsbepaling van "rekentoets ER", aangezien het EB-BES (nu nog) geen rekentoets of rekentoets ER regelt.

Artikel IV, onderdeel B (artikel 2 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn juridisch-technisch of redactioneel van aard. Ze zijn gelijk aan de overeenkomstige wijzigingen die dit besluit aanbrengt in artikel 2 van het EB-VO. Niet overgenomen uit de wijzigingen van artikel 2 van het EB-VO is de aanvulling van het vierde lid met een tweede volzin voor kandidaten, ingeschreven aan een school voor vso, want CN kent dergelijke scholen niet.

Artikel IV, onderdeel C (artikel 4 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan de overeenkomstige wijziging die dit besluit aanbrengt in artikel 4 van het EB-VO. Deelexamens kunnen worden afgenomen aan vavo-opleidingen.

Artikel IV, onderdeel D (artikel 5 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan de wijzigingen die dit besluit aanbrengt in artikel 5 van het EB-VO.

Niet opgenomen is overigens een wijziging van artikel 3 (zie de aanpassing van artikel 3 van het EB-VO): artikel 3 is beperkt tot scholen voor vo en deze zullen in CN, anders dan de scholen in Europees Nederland, geen deelexamens mogen verzorgen.

Artikel IV, onderdeel E (artikel 6 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan de wijziging die dit besluit aanbrengt in artikel 7 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel F (artikel 7 Eindexamenbesluit VO BES)

De wijziging van het tweede lid is gelijk aan de wijziging die dit besluit aanbrengt in artikel 8, tweede lid, van het EB-VO.

Niet overgenomen uit de wijzigingen van artikel 8 EB-VO is de toevoeging aan het derde lid. Die toevoeging is hier niet aan de orde, omdat hier alleen deelexamens mogelijk zijn aan vavo-instellingen en niet aan scholen voor vmbo.

Artikel IV, onderdeel G (artikel 7a Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan de wijzigingen die dit besluit aanbrengt in artikel 8a van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel H (artikel 8 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan de wijziging die dit besluit aanbrengt in artikel 9 van het EB-VO. De overige technisch-redactionele wijzigingen van artikel 9 EB-VO zijn niet overgenomen omdat de noodzaak daarvoor hier ontbreekt.

Artikel IV, onderdeel I (artikelen 11, 12 en 13 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan de wijzigingen van het eerste lid van de artikelen 11, 12, en 13 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdelen J tot en met L (artikelen 11, 12 en 13 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan de wijzigingen van het tweede lid van de artikelen 11, 12 en 13 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdelen M en R (artikelen 13a en 17a Eindexamenbesluit VO BES)

Deze nieuwe artikelen zijn materieel gelijk aan de nieuwe artikelen 14 en 26 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdelen N tot en met Q (artikelen 14 tot en met 17 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn materieel gelijk aan die in de artikelen 22 tot en met 25 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel S (artikel 18 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan die in artikel 31 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel T (artikel 19 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is materieel gelijk aan die in artikel 32 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel U (artikel 21 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan die in artikel 35 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel V (artikel 25 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan die in artikel 37 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel W (artikel 26 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan die in artikel 37a van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel X (artikel 27 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die in artikel 38 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel Y (artikel 29 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die in artikel 41 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel Z (artikel 34 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die in artikel 45 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel AA (artikel 36 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn materieel gelijk aan die in artikel 48 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel BB (artikel 37a Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die in artikel 50 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel CC (artikel 38 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn inhoudelijk gelijk aan die in artikel 51 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel DD (artikel 38a Eindexamenbesluit VO BES)

Dit nieuwe artikel is materieel identiek aan het nieuwe artikel 51b van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel EE (artikel 39 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die in artikel 52 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel FF (artikel 40 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die in artikel 52c van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel GG (artikel 43 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die in artikel 55 van het EB-VO.

Artikel IV, onderdeel HH (artikel 47 Eindexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn gelijk aan die in artikel 59 van het EB-VO.

Artikel V, onderdeel A (artikel 1 Staatsexamenbesluit VO)

Deze aanpassingen zijn gelijk aan de overeenkomstige wijzigingen van artikel 1 van het EB-VO. De wijzigingen in dat artikel op het punt van het deeleindexamen zijn hier niet

aan de orde. Ook wordt geen begripsbepaling van "extra vak" opgenomen, want artikel 8 van het SB-VO verklaart de regels van het EB-VO over vakken enz. van overeenkomstige toepassing op het staatsexamen.

Artikel V, onderdeel B (artikel 2 Staatsexamenbesluit VO)

Deze aanpassingen van artikel 2 SB-VO (zie paragraaf 9 van deze nota van toelichting) zijn afgestemd op de systematiek van het huidige artikel 2, zevende lid, EB-VO: de indexering van het bedrag dat is verschuldigd voor toelating van extraneï tot het eindexamen aan de VO-school. Die indexering is gekoppeld aan de *consumentenprijsindex*. Deze aanpassing zal ingaan, zo is beoogd, met ingang van 1 oktober 2018.

Artikel V, onderdeel C (artikel 2a Staatsexamenbesluit VO)

Deze wijziging herstelt een omissie.

Artikel V, onderdelen D en E (artikelen 8 en 10 Staatsexamenbesluit VO)

Door deze wijziging worden de nieuwe artikelen 14 en 26 van overeenkomstige toepassing verklaard op de staatsexamens. Het gaat daarbij om de regels over vervangende vakken en extra vakken. Die regels zelf zijn materieel nu al van toepassing, want ze waren al opgenomen in de daaraan voorafgaande artikelen.

Artikel V, onderdeel F (artikel 23a Staatsexamenbesluit VO)

Ten onrechte verwijst het vijfde lid van artikel 23a (dat gaat over de rekentoets) naar de artikelen van het EB-VO waarin voor het vmbo de vak-vrijstellingen zijn geregeld wegens het hebben gevolgd van een vervangend vak/extra vak. Daarom is die verwijzing aangepast.

Artikel V, onderdeel G (artikel 25 Staatsexamenbesluit VO)

Artikel 3, tweede lid, van het SB-VO regelt in het tweede lid, aanhef en onder b, dat men zich ook voor het staatsexamen kan aanmelden door aan het CvTE bewijsstukken te overleggen van eerder afgelegde examens. Men kan dus een geheel "papieren" staatsexamen afleggen. Omdat artikel 25 niet goed op dat beginsel is afgestemd en lastig leesbaar blijkt, is het huidige derde lid van artikel 25 nu onderverdeeld in 4 afzonderlijke leden, die achtereenvolgens regelen:

- a. De hoofdregel dat men een volledig staatsexamen aflegt door in alle vakken daarvan te worden geëxamineerd (lid 3);
- b. De alternatieve regel dat men het volledige staatsexamen aflegt door de bewijsstukken te overleggen van eerder afgelegde examens; in dat geval wordt men niet geëxamineerd maar toont men aan dat dit al eerder is gedaan en met welk resultaat (lid 3b);
- c. De alternatieve regel dat men deelstaatsexamen heeft afgelegd in één of meer vakken en het daarmee behaalde resultaat zo aanvult met bewijsstukken van eerdere examens dat men een volledige staatsexamen samenstelt (lid 3c);
- d. Een lid dat opsomt welke bewijsstukken bij de toepassing van de leden 3, 3a en 3c in beeld kunnen zijn.

Artikel V, onderdeel H (artikel 32 Staatsexamenbesluit VO)

Deze wijziging is gelijk aan die in artikel 51 van het EB-VO.

Artikel V, onderdeel I (artikel 33 Staatsexamenbesluit VO)

Deze wijziging is gelijk aan die in artikel 55 van het EB-VO.

Artikel V, onderdeel J (artikel 43d Staatsexamenbesluit VO)

Deze wijziging herstelt een verkeerde verwijzing.

Artikel V, onderdeel K (artikelen 43e en 43f Staatsexamenbesluit VO)

Deze artikelen zijn inmiddels uitgewerkt en moeten daarom vervallen.

Artikel VI, onderdeel A (artikel 1 Staatsexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan die in artikel 1 van het SB-VO, met uitzondering van de wijziging van het begrip "rekentoets ER": het SB-BES kent op dit moment nog geen regels over de rekentoets.

Artikel VI, onderdeel B (artikel 2 Staatsexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn materieel gelijk aan die in artikel 2 van het SB-VO. Zij zijn het vervolg op artikel 2 zoals gewijzigd door artikel VI, onderdeel B.

Artikel VI, onderdelen C en D (artikelen 7 en 9 Staatsexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn materieel gelijk aan die in de artikelen 8 en 10 van het SB-VO, met dien verstande dat de verwijzingen in artikel 9, eerste lid, naar artikelen van het EB-VO nu zijn vervangen door verwijzingen naar de overeenkomstige artikelen van het EB-BES. Deze verwijzing naar de "eigen" BES-regels ligt meer in de rede en is ook in overeenstemming met de aanpak in artikel 7, eerste lid.

Verder is bij het opnieuw vaststellen van de aanhef van artikel 9 de ten onrechte gehandhaafde regel geschrapt dat van een school voor voortgezet onderwijs slechts één cijferlijst in beschouwing kan worden genomen. Het overeenkomstige artikel 10, eerste lid, aanhef, kent die beperking ook niet. Beide artikelen kennen nu dus hetzelfde regime. Voor het uiteenlopen van regimes is er inhoudelijk ook geen noodzaak.

Artikel VI, onderdeel E (artikel 23 Staatsexamenbesluit VO BES)

Deze wijzigingen zijn materieel gelijk aan die in artikel 25 van het SB-VO.

Artikel VI, onderdeel F (artikel 33 Staatsexamenbesluit VO BES)

Deze wijziging is gelijk aan die in artikel 33 van het SB-VO.

Artikel VII (Inwerkingtreding)

De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 oktober 2017, zodat de regels van toepassing kunnen zijn op zowel de eindexamens als de staatsexamens vanaf 2018 (voor de staatsexamens moet men zich ingevolge de procedureregels van het CvTE vanaf 1 oktober van het voorafgaande jaar maar uiterlijk op 31 december van dat jaar hebben aangemeld; de aanmelding voor een "staatsexamen vso" verloopt collectief via de school of instelling. Dit moet gebeuren vóór 1 december van het jaar voorafgaand aan het examenjaar).

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

S. Dekker